

Monitor Identiteit 2019

Bezit, gebruik en misbruik van identiteitsmiddelen

Guido Brummelkamp, Ruud Hoevenagel, Auke Witkamp
februari 2020

Monitor Identiteit 2019

Bezit, gebruik en misbruik van identiteitsmiddelen

DELETE

Inhoud

1. Over de Monitor Identiteit	4	3. Identiteitsfraude en -misbruik	39
1.1 Belang van een accuraat identiteitsstelsel	5	Samenvatting	40
1.2 Monitor Identiteit: doel en ontwikkeling	6	3.1 Omvang van het probleem	42
1.3 Methoden van onderzoek	7	3.2 Verschijningsvormen	45
1.4 Definities: identificatie, authenticatie en legitimatie	8	3.3 Schade en hinder	49
1.5 Ontwikkelingen in de afgelopen twee jaar	10	3.4 Ontvangen hulp	52
1.6 Leeswijzer	12		
2. Gebruik van identiteitsmiddelen	13	4. Kengetallen uit het stelsel	54
Samenvatting	14	4.1 Inleiding	55
2.1 Bezit van identiteitsmiddelen	15	4.2 Bezit en gebruik	56
2.2 Gebruik van identiteitsmiddelen	21	4.3 Identiteitsfraude en -fouten	61
2.3 Kopiëren van identiteitsbewijzen	27	Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording	68
2.4 Risicovol gebruik	32	Bijlage 2: In welke situaties identificeren mensen zich op welke manier?	70
2.5 Verlies en diefstal	35		
2.6 Identificatie met behulp van biometrie	37	Colofon	71

1. Over de Monitor Identiteit

Sinds 2014 bestaat de Monitor Identiteit. Hiermee wordt tweejaarlijks bijgehouden hoe vaak, in welke situaties, en op welke manier mensen zich identificeren. Tevens wordt in beeld gebracht hoe vaak dat misgaat en mensen slachtoffer worden van misbruik van hun identiteitsgegevens.

1.1 Belang van een accuraat identiteitsstelsel

Voor burgers, bedrijven en overheden is het belangrijk om te kunnen vaststellen of personen met wie zij contact aangaan werkelijk zijn die zij zeggen te zijn. Zij moeten kunnen terugvallen op een identiteitsstelsel met betrouwbare registraties en identiteitsmiddelen. Dit identiteitsstelsel is omvattend en loopt van de bron van identiteitsgegevens (de burgerlijke stand), via registratie van identiteitsgegevens (Basis Registratie Personen), uitgevers van ID-middelen, tot aan de publieke en private partijen en burgers die er gebruik van maken.

Het stelsel is zo omvattend en het gebruik zo vanzelfsprekend dat we er nauwelijks bij stilstaan. Identiteitsverificatie vindt meestal in het voorbijgaan plaats, bijvoorbeeld als we een pakketje ophalen bij de supermarkt, bij de aankoop van alcohol of tabak, of wanneer we ons paspoort laten zien bij het inchecken voor een vliegticket.

Om identiteitsverificatie soepel en vanzelfsprekend te houden, moet het stelsel voortdurend mee ontwikkelen. De afgelopen twee decennia betekende dit dat met name moest worden aangesloten bij de digitalisering van het maatschappelijk verkeer. Daar waar voorheen identiteitsverificatie vrijwel altijd plaats vond in fysieke aanwezigheid van degene wiens identiteit moest worden geverifieerd, vindt dat nu vaak online plaats.

1.2 Monitor Identiteit: doel en ontwikkeling

Met de Monitor Identiteit wordt tweejaarlijks in beeld gebracht hoe onder andere de digitalisering van het maatschappelijk verkeer doorwerkt in de behoefte en ervaringen van burgers met identiteitsverificatie.

De monitor houdt bij hoe vaak, in welke situaties en op welke manieren mensen zich identificeren en hoe vaak en in welke omstandigheden het niet goed gaat en mensen bijvoorbeeld slachtoffer worden van identiteitsfraude. De monitor is opgezet om antwoord te geven op de volgende drie centrale vragen:

- Welke identiteitsmiddelen bezitten mensen?
- Hoe vaak, in welke situaties en op welke manier identificeren zij zich?
- Hoe vaak en op welke manier wordt misbruik gemaakt van identiteitsmiddelen?

Voorliggend rapport doet verslag van de vijfde editie van de Monitor Identiteit. In de loop der jaren heeft de monitor zich ontwikkeld mede op basis van de kennisbehoefte van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

- In december 2013 verscheen de eerste editie. Op basis van bestaande bronnen werd het Nederlandse identiteitsstelsel cijfermatig in beeld gebracht. De monitor bevatte onder andere gegevens van RvIG, RDW, Marechaussee, Belastingdienst en Logius.
- In 2014 werd opnieuw aan de hand van bestaande gegevens het stelsel in beeld gebracht. Om meer inzicht te krijgen in het gebruik van identiteitsmiddelen werd de monitor aangevuld met een beknopte enquête onder burgers.
- In de editie van 2015 werd de enquête over het gebruik van identiteitsmiddelen uitgebreid. Belangrijke toevoegingen waren vragen over hoe mensen zich in specifieke situaties identificeren en waar zich eventuele risicovolle situaties voordoen. Ook is in deze editie begonnen met het in beeld brengen van identiteitsfraude, aan de hand van een aparte enquête.
- In 2017 is het onderwerp ‘identiteitsfraude’ verder verdiept. De laatste editie geeft onder andere een omvattend beeld van wat identiteitsfraude concreet inhoudt, welke schade (materieel en immaterieel) slachtoffers lijden, tot wie zij zich wenden voor hulp en welke moeite het kost om de schade te herstellen.

1.3 Methoden van onderzoek

De kern van de Monitor Identiteit is een bevolkingsonderzoek dat bestaat uit twee enquêtes. Aanvullend worden gegevens verzameld over bezit, gebruik en misbruik van identiteitsmiddelen bij partijen binnen en buiten het identiteitsstelsel, zoals RvIG, IND en CBS.

De eerste van de twee enquêtes is een vragenlijst die wordt voorgelegd aan ongeveer 5.000 mensen in de leeftijd van 16 jaar en ouder. Met deze vragenlijst wordt nagegaan welke identiteitsmiddelen men bezit, hoe vaak men die bij zich heeft en in welke situaties en met welke frequentie die gebruikt worden. De tweede enquête is een vragenlijst die alleen wordt voorgelegd aan mensen die te maken hebben gehad met identiteitsfraude. Deze mensen wordt gevraagd naar de aard van de fraude, schade, hinder en ook naar de instanties waartoe men zich wendde en de hulp die vervolgens eventueel geboden werd. De enquêtes worden na elkaar uitgevoerd. Dit jaar deden 4.994 mensen mee aan de eerste enquête en 438 mensen mee aan de tweede enquête.

Representativiteit

Beide enquêtes worden afgenomen onder een groep mensen die deelnemen aan het panel van veldwerkbureau Panelclix. Deze mensen ontvingen voor hun deelname een vergoeding. Panelclix onderhoudt het panel actief wat inhoudt dat de samenstelling wordt gecontroleerd op representativiteit. In bijlage 1 is de samenstelling van de groep

mensen die in 2019 is geënuquêteerd afgezet tegen de samenstelling van de Nederlandse bevolking. Ten aanzien van de representativiteit van onderzoek via online panels gelden desondanks beperkingen. In de eerste plaats zijn mensen die beperkt digivaardig zijn of om andere redenen niet of nauwelijks online zijn, er niet in vertegenwoordigd. In de tweede plaats is er een ondervertegenwoordiging van mensen die de (geschreven) Nederlandse taal niet of beperkt machtig zijn.

Betrouwbaarheid

Ook ten aanzien van betrouwbaarheid kent de online enquête onder een panel beperkingen. Het is althans beperkt mogelijk om na te gaan met welke zorgvuldigheid respondenten de vragen beantwoorden. Om deze reden zijn de data extra gecontroleerd op betrouwbaarheid. In de eerste plaats zijn respondenten met een buitengewoon lage responstijd buiten de analyse gehouden. Het betreffen 95 respondenten, waarmee de netto-respons op 4.994 uitkomt (in eerste instantie hebben 4.994 mensen gereageerd). Daarnaast is ten behoeve van de betrouwbaarheid van de enquête over slachtofferschap van identiteitsfraude aan het begin van de vragenlijst de respondenten gevraagd de fraude te beschrijven. In de analyse zijn alleen die respondenten betrokken die in hun antwoord daadwerkelijk refereerden aan identiteitsfraude. Uiteindelijk zijn op basis van de beschrijvingen 438 van de 515 ingevulde vragenlijsten in de analyse meegenomen.

1.4 Definities: identificatie, authenticatie en legitimatie

Burgers, bedrijven en overheden kunnen om verschillende redenen iemand vragen om een identiteitsbewijs te tonen. Vaak doet men dat om er zeker van te zijn dat iemand daadwerkelijk degene is die hij zegt te zijn.

Men doet dat – met andere woorden - om iemand te identificeren. Identificatie vindt bijvoorbeeld veel plaats bij afhaalpunten in supermarkten waar klanten hun online bestelling afhalen. In sommige situaties is identiteitsverificatie wettelijk voorgeschreven zoals bijvoorbeeld in het geval dat iemand iets wil laten vastleggen in een notariële actie, of wanneer iemand aan boord gaat van een vliegtuig.

Vaak ook wordt mensen gevraagd om een identiteitsbewijs te tonen met als doel om na te gaan of iemand gemachtigd is om iets te doen. Er wordt dan gesproken van authenticatie. Authenticatie gebeurt vaak met een afgeleid identiteitsmiddel, zoals een toegangspas, username of token. Door een toegangspas te tonen laat je niet zozeer zien wie je bent maar vooral dat je gemachtigd bent je ergens te begeven. Aan authenticatie gaat vrijwel altijd identificatie vooraf. Identificatie en authenticaties zijn regelmatig zo nauw met elkaar verbonden dat het onderscheid door een gemiddelde burger nauwelijks wordt herkend. Dat geldt bijvoorbeeld voor paspoortcontrole aan de (Schengen)grens waarbij grenswachten niet alleen identificeren (nagaan of degene die zich bij de grens

meldt, overeenkomt met de persoon in het reisdocument) maar ook authenticeren (nagaan of het paspoort geldig is en of de houder het recht heeft om in Nederland te verblijven).

Tenslotte wordt burgers regelmatig om een identiteitsbewijs gevraagd om te bepalen of zij bevoegd zijn om iets te doen. In deze situaties wordt gesproken van legitimatie. Legitimatie vindt veelvuldig plaats in supermarkten om te bepalen of iemand ouder is dan achttien jaar (en daarmee bevoegd is om alcohol dan wel tabak te kopen). Ook ten aanzien van legitimatie geldt dat het onderscheid met identificatie en authenticatie in de praktijk niet altijd wordt herkend. Denk bijvoorbeeld aan het huren van een auto waarbij het tonen van het rijbewijs zowel tot doel heeft om iemands identiteit te bewijzen als iemands rijvaardigheid.

Voor veel situaties is het gebruik van een geldig identiteitsdocument wettelijk vastgelegd. Dat geldt vooral voor identificatie en legitimatie. Zo verbiedt de Drank- en horecawet het om alcohol te verkopen aan mensen van wie niet is vastgesteld dat zij de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, tenzij deze onmiskenbaar deze leeftijd hebben bereikt. Deze wet schrijft voor dat een ondernemer de leeftijd dient vast te stellen aan de hand van een geldig identiteitsmiddel. Een andere wet op basis waarvan heel veel wordt geïdentificeerd – in het bijzonder afgelopen jaar - is de Kieswet.

TABEL 1: **Identificatie, authenticatie en legitimatie**

Functie	Wat is het?	Voorbeelden van wetgeving waarin het tonen van een identiteitsmiddel wettelijk is voorgeschreven
Identificatie	Vaststellen van iemands identiteit: is iemand daadwerkelijk degene die hij zegt te zijn?	Wet op de identificatieplicht, art.2 Wet Basisregistratie Personen Wet op de loonbelasting, art. 6a Paspootwet Kieswet, art. K11
Authenticatie	Vaststellen of iemand op basis van een identiteitsmiddel of afgeleid identiteitsmiddel (zoals een toegangspas, account of token) toegang kan worden verleend.	
Legitimatie	Vaststellen of degene die een ID-middel toont bevoegd is om iets te doen.	Wegenverkeerswet, art. 50 Wet arbeid vreemdelingen, art. 15 Vreemdelingenwet, art. 3 Drank- en Horecawet, art. 20

1.5 Ontwikkelingen in de afgelopen twee jaar

Naast het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn er verschillende andere overheden en kennisinstututen die vanuit hun eigen verantwoordelijkheden en werkveld ontwikkelingen ten aanzien van identificatie, digitalisering en online weerbaarheid volgen.

Zo is in 2018 door het CBS in samenwerking met de politie het onderzoek Digitale Veiligheid en Criminaliteit uitgevoerd, waarin onder meer wordt ingegaan op identiteitsfraude; stelde het Ministerie van Defensie (Koninklijke Marechaussee, ECID) het Statistisch Jaaroverzicht Documentfraude samen, waarin o.a. wordt ingegaan op de geconstateerde fraude met reisdocumenten; en liet de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid in 2019 onderzoek doen naar het cyberbewustzijn onder de Nederlandse bevolking. Door het Ministerie van Binnenlandse Zaken werd in 2018 verder de Monitor Generieke Digitale Infrastructuur gepubliceerd, waarmee de digitalisering van overheidsdiensten wordt gevolgd.

Vooruitlopend op de resultaten van het onderzoek dat in het kader van voorliggende monitor is uitgevoerd, kunnen op basis van andere Nederlandse en buitenlandse publicaties die in de afgelopen twee jaar zijn verschenen, de volgende ontwikkelingen worden onderscheiden:

- De toename van publieke en private online dienstverlening heeft geleid tot een evenredige toename van identiteiten. Het Amerikaanse Ministerie van Justitie spreekt op basis van een bevolkingsonderzoek naar identiteitsfraude over ernstige ‘wachtwoord-vermoeidheid’. Burgers zijn inmiddels overladen met identiteiten en hebben de grootste moeite al die identiteiten veilig te beheren. Men spreekt van een serieus probleem omdat het mensen belemmert om zich op de juiste manier tegen identiteitsfraude te beschermen¹.
- Digitale criminaliteit – waar identiteitsfraude vaak onder wordt geschaard – neemt toe. Volgens het CBS is 1 op de 12 internetgebruikers (8,5%) in een jaar tijd slachtoffer geweest van digitale criminaliteit². Het gaat om hacken, online vermogensdelicten, fraude met online betalingsverkeer, online handel en interpersoonlijke incidenten zoals grooming of datingfraude. Het CBS schat de omvang van identiteitsfraude onder internetgebruikers op 1% maar telt daarmee alleen delicten die door slachtoffers zelf als identiteitsfraude worden benoemd en waarbij geen sprake was van financiële schade. Ten opzichte van ander onderzoek is het een ‘enge’ definitie. Het onderzoek van de Amerikaanse autoriteiten waaraan we eerder refereerden, hanteert een aanzienlijk bredere definitie³ en komt uit op 10% van alle Amerikanen in de leeftijd van 16 jaar of ouder (op jaarbasis).

¹ Harrell, E., Victims of Identity Theft 2016, Bureau of Justice Statistics of the US Department of Justice, January 2019.

² CBS, Digitale Veiligheid en Criminaliteit 2018, Den Haag, 2019.

³ De definitie luidt als volgt: ‘a fraud that is committed or attempted using a person’s identifying information without authority’.

- Ondanks de toename van digitale criminaliteit, achten de meeste mensen zich voldoende weerbaar en maken zich beperkt of helemaal geen zorgen. Uit het cyberbewustzijnsonderzoek dat NCTV in 2019 liet uitvoeren, blijkt dat 7% van de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 16 en ouder zich zorgen maakt, 8% maakt zich er wel eens zorgen over dat iemand zijn of haar online identiteit steelt⁴. De meeste Nederlanders achten zichzelf goed in staat frauderisico's te herkennen en daar passend op te reageren.
- ICTU stelt in de laatste editie van de Monitor Generieke Digitale Infrastructuur⁵ dat de digitale volwassenheid van de Nederlandse overheid in de periode 2014-2018 substantieel is toegenomen. Overheidsbreed neemt de digitale beschikbaarheid van diensten toe, groeit de geavanceerdheid van digitale toepassingen en is er ook een sterke toename in het gebruik van digitale diensten. Zo verdubbelde het gebruik van DigiD bijna, van 158 miljoen authenticaties in 2014 naar 280 miljoen in 2017; en verviervoudigde het aantal burgers met een MijnOverheid-account.

Een ontwikkeling die eerder in de voorgaande editie van de monitor is geconstateerd, is een toename van identiteitsfraude. In 2017 gaf 5,7% van de volwassen bevolking aan te maken te hebben gehad met misbruik van identiteitsgegevens. In 2015 was dat 3,4%, in 2014 2,1%. Identiteitsfraude speelt zich voornamelijk af in het digitale domein. Het doet zich voor bij het webwinkelen, op online marktplaatsen en op social media. Een deel van de mensen die te maken heeft gehad met misbruik van hun identiteitsgegevens voelt zich geen slachtoffer, ofwel omdat het misbruik door bekenden werd gepleegd en makkelijk kon worden rechtgezet, ofwel omdat het misbruik eenmalig was en geen consequenties had.

⁴ Bot, W., Hengstz, K., Nationaal Cybersecurity Bewustzijnsonderzoek 2019, Cyberbewustzijn en vaardigheden onder de Nederlandse bevolking, Motivaction, in opdracht van NCTV, Amsterdam, 24 september 2019.

⁵ ICTU, Monitor Generieke Infrastructuur 2018, in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag, 2019

1.6 Leeswijzer

Indeling rapport

Het rapport volgt de vraagstelling die in paragraaf 1.2 is gegeven. Allereerst wordt een overzicht gegeven – in hoofdstuk 2 - van het bezit en gebruik van identiteitsmiddelen. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe vaak, in welke situaties en op welke manier mensen zich identificeren met een wettig identiteitsmiddel. Onderwerpen die verder aan de orde komen zijn: identificatie met gebruikmaking van kopietjes, online identificatie, het uitlenen van identiteitsmiddelen en het achterlaten ervan, bijvoorbeeld als onderpand. Het hoofdstuk sluit af met wat mensen doen als zij hun identiteitsmiddel zijn kwijtgeraakt, bijvoorbeeld als gevolg van diefstal.

Het derde hoofdstuk gaat in op identiteitsfraude. Aan de hand van de enquête die is gehouden onder mensen die hebben aangegeven in de afgelopen twee jaar te maken te hebben gehad met dergelijk fraude, wordt in beeld gebracht wat het concreet inhoudt, welke identiteitsmiddelen worden misbruikt, welke eventuele schade dat veroorzaakt en tot welke instanties men zich richt voor herstel of een oplossing.

Het rapport sluit af met een overzicht van kengetallen afkomstig van enkele partijen die onderdeel zijn van het Nederlandse identiteitsstelsel zoals RvIG, Logius en KMAR (ECID).

Gehanteerde begrippen

Om aan te sluiten bij het begrip van de gemiddelde burger over identificatie en identificatiemiddelen hebben wij het onderscheid tussen identificatie, authenticatie en legitimatie in het bevolkingsonderzoek losgelaten. De meesten zullen het onderscheid niet kennen, en het zou de enquête complexer hebben gemaakt vragen te stellen over deze specifieke situaties. In het tweede hoofdstuk – waarin de uitkomsten van het bevolkingsonderzoek worden gepresenteerd – worden deze drie begrippen uiteindelijk onder één noemer geplaatst. We hebben gekozen voor het begrip ‘identificatie’. Verder hanteren we regelmatig het begrip ‘identiteitsmiddel’ waaronder wij zowel identiteitsbewijzen, legitimatiebewijzen als verblijfsdocumenten scharen.

A person is holding a Dutch passport and a document with 'STEM' written on it. The background is dark and blurry, showing a person's legs and feet in a public setting.

2. Gebruik van identiteitsmiddelen

Vrijwel iedere Nederlander beschikt over een wettig identiteitsmiddel (paspoort, identiteitskaart, rijbewijs) . De meesten (62%) hebben er twee. Het afgelopen jaar (2019) identificeerden mensen zich daar gemiddeld 8,2 keer mee. Het komt regelmatig voor dat mensen wordt gevraagd een kopie van hun identiteitsmiddel op te sturen of ergens achter te laten. 56% heeft dat in het afgelopen jaar wel eens gedaan.

Samenvatting

Vrijwel iedere Nederlander beschikt over een wettig identiteitsmiddel. De meesten (62%) hebben er twee. Zij hebben meestal een rijbewijs en daarnaast ook nog een paspoort of identiteitskaart. Ruim driekwart heeft altijd één van deze middelen op zak. Dit beeld – ten aanzien van het bezit en het bij zich dragen – is over de afgelopen vier jaar stabiel geweest. Dat geldt ook voor het gebruik van identiteitsmiddelen, al ligt het gebruik het afgelopen jaar (2019) wat hoger vanwege de twee verkiezingen. In 2019 identificeerde men zich naar eigen zeggen gemiddeld 8,2 keer.

Men gebruikt wettige identiteitsmiddelen het vaakst om te reizen. Van alle keren dat mensen hun identiteitsmiddel gebruikten was dat voor 33% ten behoeve van een reizen (om een vliegticket te kunnen maken; om in een hotel- of camping te overnachten; om een auto te kunnen huren). In 24% van de gevallen vond identificatie plaats in het contact met de overheid. Zoals aangegeven hebben vooral de beide verkiezingen afgelopen jaar bijgedragen aan het gebruik van identiteitsmiddelen. In 22% van de gevallen vond identificatie plaats ten behoeve van de aankoop van een product of dienst. Mensen gebruiken regelmatig een identiteitsmiddel om een online aankoop op te halen bij een supermarkt of ander afhaalpunt.

Het komt regelmatig voor dat mensen worden gevraagd een kopie van hun identiteitsmiddel op te sturen of ergens achter te laten. 56% heeft dat in

het afgelopen jaar wel eens gedaan. Er zijn verschillende situaties waarin vrijwel altijd om een kopie wordt gevraagd zoals bij het aangaan van een loondienstverband, het afsluiten van een hypotheek of andere lening en ten behoeve van makelaarsdiensten. Iets minder dan de helft van de ondervraagden bewerkt de kopie door gegevens onleesbaar te maken of door op de kopie aan te geven voor welk doel deze gebruikt mag worden. 10% heeft daarbij wel eens gebruik gemaakt van de KopieID app. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2015. Toen lag het gebruik van de KopieID app op 7%.

Zo nu en dan komt het voor dat mensen hun originele identiteitsmiddel ergens achterlaten, bijvoorbeeld als borg. 9% van de ondervraagde personen heeft dat wel eens gedaan in het afgelopen jaar. Dat was voornamelijk ten behoeve van een overnachting in een hotel of op een camping.

In 2018 zijn er ruim 59.400 paspoorten, 162.900 identiteitskaarten en 11.700 rijbewijzen als vermist opgegeven. Deze cijfers zijn afkomstig van RvIG en de RDW. Op basis van de enquête onder burgers schatten wij in dat het bij paspoorten in 30% van de gevallen gaat om diefstal, voor identiteitskaarten ligt dat percentage waarschijnlijk rond 25% en bij rijbewijzen rond 33%. 79% van de mensen met een vermist document doet daar binnen een week aangifte van, meestal bij de gemeente.

2.1 Bezit van identiteitsmiddelen

Er zijn in Nederland verschillende wettige identiteitsmiddelen. De meest gangbare zijn: het paspoort, de Nederlandse Identiteitskaart (NIK) en het rijbewijs. Aan deze drie middelen zou ook nog DigiD kunnen worden toegevoegd, al is dit niet zozeer een identiteitsmiddel maar vooral een authenticatiemiddel.

Naast deze vier breed ingevoerde middelen zijn er drie middelen specifiek bedoeld voor vreemdelingen: het Verblijfsdocument, Vreemdelingenidentiteitsbewijs en het Geprivilegieerdendocument. Verder zijn er digitale identiteits/authenticatiemiddelen speciaal voor ondernemers en bedrijven, zoals bijvoorbeeld eHerkenning.

Voorliggende monitor beslaat het bezit en gebruik van de identiteitsmiddelen voor Nederlandse burgers (particuliere natuurlijke personen). Onder hen is het bezit van het rijbewijs het grootst. 80% van de volwassen bevolking heeft er één ⁶. Het bezit van paspoorten ligt op 62%, voor de Nederlandse Identiteitskaart ligt dat op 49% ⁷. De meeste mensen bezitten twee identiteitsmiddelen. Kijkend naar de Nederlandse bevolking tussen de 16 en 80 jaar dan blijken er weinig mensen te zijn die niet één van de genoemde identiteitsmiddelen beschikken. Van de 4.994 respondenten die deelnamen aan de enquête, gaven er drie aan geen identiteitsmiddel te hebben. Tabel 2 geeft een overzicht.

⁶ CBS (2019), Rijbewijzen, 8 op de 10 volwassenen hebben een autorijbewijs, [online publicatie](#)

⁷ Het betreft het bezit onder de geënquêteerde personen. Het gaat om mensen in de leeftijdscategorie 16- 80 jaar.

TABEL 2: Hoeveel identiteitsmiddelen bezit men?

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
1 identiteitsmiddel	33%	28%	27%
2	59%	63%	62%
3	8%	9%	11%
Geen	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

Er is een tendens naar het bezitten van meer identiteitsmiddelen. Zo neemt het bezit van 1 identiteitsmiddel significant af van 33% in 2015 naar 27% in 2019 en het bezit van twee of drie identiteitsmiddelen toe van 67% in 2015 naar 72% in 2019.

Ruim een derde van de respondenten bezit zowel een paspoort als een rijbewijs, bijna een kwart bezit een identiteitskaart en een rijbewijs. Tabel 3 geeft een overzicht van de meest voorkomende combinaties.

TABEL 3: Welke combinatie van identiteitsmiddelen heeft men?

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Nederlands Paspoort en Nederlands Rijbewijs	33%	35%	35%
Nederlands ID-kaart en Nederlands Rijbewijs	23%	25%	23%
Alleen Nederlands Paspoort	17%	12%	13%
Alleen Nederlandse ID-kaart	14%	14%	12%
Alleen Nederlands Rijbewijs	1,6%	1,0%	1,3%
Nederlands Paspoort, Nederlandse ID-kaart en Nederlands Rijbewijs	7%	8%	10%
Nederlands Paspoort en Nederlandse ID-kaart	3%	2%	3%

Bron: enquête onder bevolking

Het bezit van identiteitsmiddelen blijkt niet gelijk verdeeld over de Nederlandse bevolking. Zo ligt het bezit van het rijbewijs onder iets ouderen hoger. Voor de identiteitskaart geldt het omgekeerde: onder jongeren ligt het bezit ervan hoger dan onder ouderen. Ook zijn er

verschillen tussen opleidingsniveaus. Onder hoogopgeleiden ligt het bezit van een paspoort iets hoger. Laagopgeleiden hebben vaker een identiteitskaart.

TABEL 4: **Bezit van fysieke identiteitsmiddelen: verschillen tussen mannen en vrouwen; ouderen en jongeren; lager opgeleiden en hoger opgeleiden.**

	Geslacht	Leeftijd ⁸	Opleidingsniveau
Nederlands paspoort	- *	Het bezit van een paspoort ligt onder ouderen lager	Het bezit van een paspoort ligt onder lager opgeleiden lager
Nederlandse identiteitskaart	- *	Het bezit van een NIK ligt onder jongeren hoger	Het bezit van een NIK ligt onder lager opgeleiden hoger
Nederlands rijbewijs	Het bezit van een rijbewijs is hoger onder mannen	Het bezit van een rijbewijs ligt onder ouderen hoger	Het bezit van een rijbewijs ligt onder laagopgeleiden lager
Nederlands verblijfsdocument	Het bezit van een verblijfsdocument is hoger onder mannen	Het bezit van een verblijfsdocument ligt onder jongeren hoger	- *

* geen significante verschillen

Bron: Enquête onder bevolking

⁸ Hier worden 30-minners vergeleken met 30-plussers.

In lijn met de algehele digitalisering van het maatschappelijk verkeer is het aantal actieve DigiD-accounts in de afgelopen twee jaar weer iets toegenomen. Eind 2018 hadden er 13,8 miljoen actieve accounts. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling in de afgelopen zes jaar.

TABEL 5: DigiD accounts (x 1.000.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal actieve DigiD-accounts	11,0	11,8	12,7	13,5	13,5	13,8
Aantal accounts op Basis			5,6	5,5	5,0	4,1
Aantal accounts op Midden			7,1	8,0	8,5	9,7
Aantal accounts op Substantieel						0,02

Bron: Monitor Generieke Digitale Infrastructuur, 2018

Onder de 16- tot 80-jarigen die zijn geënquêteerd lag het DigiD 'bezit' op 91%. Het is daarmee veruit het meest ingevoerde online identificatiemiddel. Private online accounts zoals die bestaan voor gebruikers van Facebook, Google en Microsoft volgen op afstand. DigiD is een middel dat breed in de maatschappij is ingevoerd. Zowel onder jongeren als ouderen. Voor alle private accounts geldt dat ze vaker door jongeren dan door ouderen worden gebruikt. Bij tabel 6 moet worden opgemerkt dat het voorkomt uit een internetenquête wat betekent dat de respondenten per definitie online actief zijn.

TABEL 6: Welke online identiteitsmiddelen/accounts bezit men?

	2015 (n=4.853)	2019 (n=4.994)
DigiD	87%	91%
Facebook	64%	64%
Google	48%	59%
Microsoft	44%	40%
Instagram	-*	34%
Apple	23%	29%
LinkedIn	23%	26%
Pinterest	-*	21%
Twitter	19%	17%
Snapchat	-*	15%
eHerkenning	1%	3%
Itsme	-*	0,3%
Irma	-*	0,2%
Anders	1%	1%
Geen online identiteiten	5%	2%

-* deze typen van accounts waren niet opgenomen in de enquête van 2015

Bron: enquête onder bevolking

2.2 Gebruik van identiteitsmiddelen

Met betrekking tot de fysieke identiteitsmiddelen geldt dat de meeste mensen deze dagelijks bij zich dragen. Ruim driekwart van de geënquêteerde burgers geeft aan altijd een identiteitsbewijs bij zich te hebben. Het is een percentage dat de afgelopen vier jaar vrijwel constant is geweest. Met name het rijbewijs en de identiteitskaart zijn documenten die door de respectievelijke bezitters vrijwel altijd worden meegenomen.

TABEL 7: Wanneer heeft u uw identiteitsbewijs bij u?

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Altijd	77%	76%	76%
Vaak	15%	16%	16%
Soms	6%	6%	6%
Nooit	2%	1%	2%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

De gemiddelde Nederlandse burger heeft zijn fysieke identiteitsmiddel(en) in 2019 naar eigen schatting 8,2 keer gebruikt. Dit is vaker dan in 2017 en 2015 het geval was. Deels komt dat door de twee verkiezingen die afgelopen jaar zijn gehouden (Provinciale Staten Verkiezingen en de Verkiezingen voor het Europees Parlement).

TABEL 8: Aantal keer dat men zich in een jaar identificeert.

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Aantal keer (a)	5,7	7,7	8,2

a) 2015 met 2017 en 2019 significant

Bron: enquête onder bevolking

In tabel 9 is het aantal keren dat men zich heeft geïdentificeerd gespecificeerd naar identiteitsmiddel. Hiermee wordt duidelijk dat bezitters van een paspoort deze in 2019 gemiddeld 3,4 keer hebben gebruikt. Dat gemiddelde gebruik ligt voor een Identiteitskaart hoger, namelijk op 5,4.

TABEL 9: **Gemiddeld gebruik uitgesplitst naar identiteitsmiddel**

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Paspoort	3,1	3,7	3,4
Identiteitskaart	4,1	5,0	5,4
Rijbewijs	2,9	3,5	4,8

Bron: enquête onder bevolking

Er zijn uiteenlopende situaties waarin mensen zich moeten identificeren aan de hand van een wettig identiteitsmiddel. Soms is dat ook wettelijk voorgeschreven, zoals voor deelname aan verkiezingen of in het geval iemand iets in een notariële acte wil laten vastleggen. Om een beeld te krijgen in welke situaties op welke wijze men zich identificeert, is aan de deelnemers van het onderzoek een lijst voorgelegd van 38 activiteiten/situaties waarbij doorgaans om een identiteitsmiddel wordt gevraagd. Gevraagd is, welke van deze activiteiten zij het afgelopen jaar hebben ondernomen, met welke frequentie en hoe identificatie plaatsvond.

TABEL 10: **Situaties waarin mensen zich (moeten) identificeren met een wettig identiteitsmiddel (fysiek)**

Reis en verblijf

- Vliegreis gemaakt⁹
- Internationale reis per trein, boot of bus gemaakt
- Auto gehuurd
- In een hotel, pension, camping of particuliere huurwoning overnacht
- Iets anders dan een auto of woning gehuurd, zoals gereedschap, een fiets, ski's, etc.

Gezondheid

- Geregistreerd bij een ziekenhuis/ zorginstelling/ dokter/ therapeut
- Geregistreerd bij een vereniging/ sportschool

Kopen en verkopen

- Producten gekocht bij een webwinkel
- Iets gekocht of verkocht op een online marktplaats
- Pakje in ontvangst genomen bij een afhaalpunt/ postkantoor
- Aangetekende brief ontvangen
- Alcohol of sigaretten gekocht
- Telefoonabonnement afgesloten

Financiën

- Een bankrekening geopend
- Een hypotheek, lening, krediet of credit card afgesloten
- Een zorgverzekering afgesloten
- Cryptovaluta aangeschaft
- Beleggingsrekening geopend
- Zaken geregeld bij de notaris

Werk en opleiding

- Een nieuwe werkgever gekregen
- Ingeschreven bij een uitzendbureau
- Ingeschreven voor een opleiding
- Bezoek gebracht aan het UWV¹⁰

Wonen

- Verhuisd naar een andere huurwoning
- Gebruik gemaakt van een makelaar

Zaken met de overheid

- Gestemd bij de laatste Provinciale Staten verkiezingen en Waterschapsverkiezingen (20 maart 2019)
- Gestemd bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement (23 mei 2019)
- Een identiteitsbewijs aangevraagd (paspoort, Nederlandse identiteitskaart, rijbewijs, verblijfsdocument)
- Een toeslag of studiefinanciering aangevraagd
- Ingeschreven bij de Kamer van Koophandel
- Aangifte gedaan bij de politie
- Aangehouden door de politie of een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (conducteur, parkeercontroleur, etc.)
- Ongeval/ aanrijding in het verkeer gehad
- Bezoek gebracht aan een overheidsinstelling
- Bezoek gebracht aan het Juridisch Loket
- Betrokken geweest bij een rechtszaak
- Een subsidie, vergunning of ontheffing aangevraagd
- Een geboorte, overlijden of voorgenomen huwelijk of partnerschap aangegeven

⁹ Deze activiteit zou ook geschaard kunnen worden onder 'zaken met de overheid' omdat het in de praktijk gaat om identificatie ten behoeve van grenscontrole.

¹⁰ Deze activiteit zou ook geschaard kunnen worden onder 'zaken met de overheid'.

Van alle activiteiten waarvoor identificatie aan de hand van een wettig identiteitsmiddel (min of meer) verplicht is, namen de meeste respondenten deel aan de verkiezingen, gevolgd door reizen per vliegtuig en het afhalen van een pakketje. Tabel 11 geeft een overzicht. Kijkend

naar activiteiten die het vaakst werden verricht, staan vliegreizen en het ophalen van pakketjes bovenaan. Er zijn veel mensen die dit het afgelopen jaar meerdere malen hebben gedaan (waarbij zij zich steeds hebben geïdentificeerd).

TABEL 11: Top-12 van meest voorkomende activiteiten die mensen de afgelopen 12 maanden hebben ondernomen en waarbij men zich heeft moeten identificeren

1	Gestemd bij de laatste Provinciale Staten verkiezingen en Waterschapsverkiezingen (20 maart 2019)	48% ¹¹
2	Gestemd bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement (23 mei 2019)	45% ¹²
4	Pakje in ontvangst genomen bij een afhaalpunt/postkantoor	42%
3	Vliegreis gemaakt	39%
5	In een hotel, pension, camping of particuliere huurwoning overnacht	39%
6	Geregistreerd bij een ziekenhuis/ zorginstelling/ dokter/ therapeut	30%
8	Telefoonabonnement afgesloten	19%
7	Een nieuwe werkgever gekregen	15%
9	Een identiteitsbewijs aangevraagd (paspoort, Nederlandse identiteitskaart, rijbewijs, verblijfsdocument)	12%
10	Een bankrekening geopend	12%
11	Auto gehuurd	10%
12	Een zorgverzekering afgesloten	10%

Bron: enquête onder bevolking

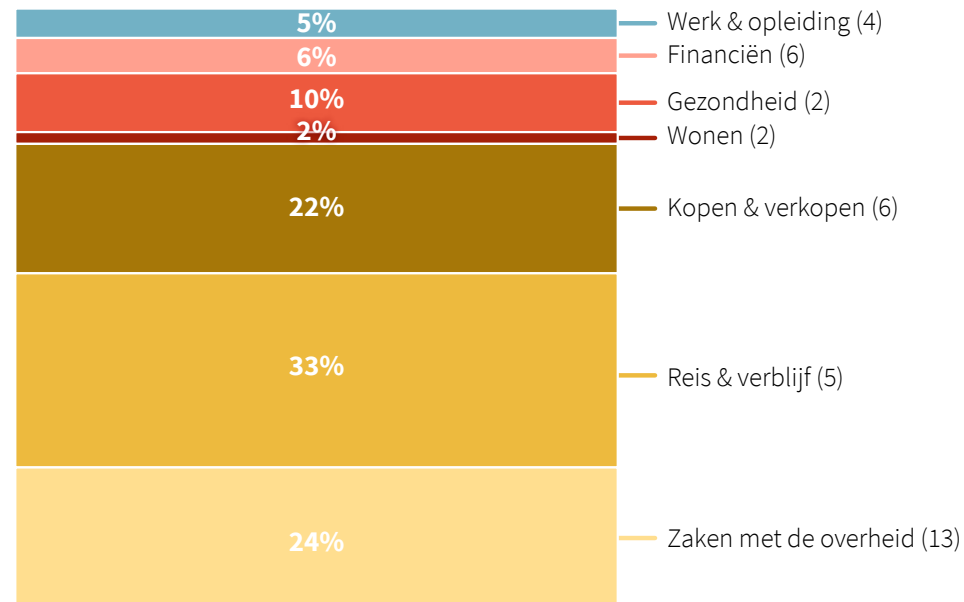
¹¹De werkelijke opkomst was 56% (Kiesraad).

¹²De werkelijke opkomst was 42% (Kiesraad).

In totaal hebben de 4.994 mensen die hebben deelgenomen aan de enquête zich zo'n 41.000 keer geïdentificeerd. In dit aantal is meegenomen dat mensen sommige activiteiten (met bijbehorend gebruik van hun identiteitsmiddel) vaker per jaar doen, zoals bijvoorbeeld het afhalen van een pakketje of overnachten in een hotel. In figuur 1 is aangegeven hoe dit totale aantal van 41.000 is verdeeld over de zeven onderscheiden domeinen.

De figuur leert dat in het domein 'reis en verblijf' het vaakst gebruik wordt gemaakt van identiteitsmiddelen. In 33% van de gevallen waarin een Nederlandse burger een identiteitsmiddel laat zien of gebruikt heeft dat te maken met reizen. Zoals tabel 11 laat zien gebeurt dat vooral bij het maken van een vliegreis en ten behoeve van overnachting in een hotel, camping of vakantiehuis. In 24% van de gevallen waarin een Nederlandse burger zich identificeert gebeurt dat bij een handeling in relatie tot de overheid, veruit het belangrijkste aandeel hierin hebben de verkiezingen. 22% van alle identificaties vindt plaats bij de aanschaf van diensten of producten. Een identificatiemiddel wordt vaak gebruikt om een online aankoop af te halen in bijvoorbeeld een supermarkt.

FIGUUR 1: Welk domein heeft welk aandeel in het totaal aantal keer dat Nederlandse burgers zich identificeren met een wettig identiteitsmiddel?

NB: in de legenda verwijzen de getallen tussen haakjes naar het aantal activiteiten dat tot het domein wordt gerekend.

Bron: enquête onder bevolking

Per domein blijkt de voorkeur voor identiteitsmiddelen anders te zijn. Binnen de domeinen reis en verblijf en financiën wordt meestal een paspoort gebruikt. Binnen de domeinen 'werk en opleiding' en 'kopen en verkopen' gebruiken mensen vaker een identiteitskaart. Wat opvalt is dat het rijbewijs weliswaar vaak wordt gebruikt als identificatiemiddel maar lang niet zo vaak als een paspoort of identiteitskaart. Situaties waarin vaker het rijbewijs wordt gebruikt betreffen identificatie bij het afhalen van een pakketje en identificatie bij het aanschaffen van alcohol of tabak. In bijlage 2 is een volledig overzicht gegeven.

Inmiddels zijn alle geldige paspoorten en identiteitskaarten voorzien van een chip waarop persoonsgegevens staan, waaronder pasfoto, persoonsgegevens, documentgegevens en vingerafdrukken (alleen in het paspoort). Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd of zij daar bekend mee zijn. 59% geeft aan te weten dat er zo'n chip in hun reisdocument zit.

TABEL 12: Paspoorten en identiteitskaarten hebben een chip waarop de gegevens van het document zijn opgeslagen. Wist u dat?

	(n=4.994) 2019
Ja	59%
Nee	41%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

Acht procent van de geënquêteerden geeft aan de gegevens die op deze chip staan wel eens uitgelezen te hebben met een apparaat of app. Onder hen zijn er veel die de chip wel eens hebben uitgelezen met hun mobiele telefoon. Ook zijn er veel die aangeven dat zij hun chip hebben laten uitlezen op de luchthaven (Schiphol). Verder geven mensen aan dat de chip bij een ziekenhuisbezoek (registratie) is uitgelezen.

2.3 Kopiëren van identiteitsbewijzen

Regelmatig wordt mensen gevraagd een kopie van hun identiteitsbewijs op te sturen of ergens achter te laten. 56% van de mensen die deelnamen aan het onderzoek geeft aan dat het afgelopen jaar wel eens gedaan te hebben.

Tabel 13: Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens een kopie van uw identiteitsbewijs gemaakt of laten maken?

	Paspoort (n=3.110)	Identiteitskaart (n=2.431)	Rijbewijs (n=3.520)	Verblijfsdocument (n=83)
Een kopie of scan opgestuurd, gemaïld of overhandigd	41%	36%	17%	31%
Een kopie of scan laten maken bij een identiteitscontrole (waar uzelf fysiek bij aanwezig was)	30%	23%	14%	29%

Bron: enquête onder bevolking

Er zijn een aantal situaties waarin het tot de standaardpraktijk behoort om iemand om een kopie van zijn identiteitsmiddel te vragen. Afgaande op de enquêteresultaten gebeurt dat vrijwel altijd op het moment dat iemand in loondienst treedt, een hypotheek of lening afsluit of zaken doet met een makelaar.

TABEL 14: Top-10 van situaties waarin mensen het vaakst een kopie van hun identiteitsmiddel moeten overhandigen of opsturen

	% dat aangeeft een kopie te hebben overhandigd of opgestuurd
Een nieuwe werkgever gekregen	87%
Een hypotheek, lening, krediet of credit card afgesloten	85%
Gebruik gemaakt van een makelaar	84%
Beleggingsrekening geopend	80%
Een bankrekening geopend	77%
Verhuisd naar een andere huurwoning	76%
Zaken geregeld bij de notaris	75%
Ingeschreven bij een uitzendbureau	74%
Telefoonabonnement afgesloten	61%
Ingeschreven voor een opleiding	60%

Bron: enquête onder bevolking

Om misbruik van een kopie van een identiteitsmiddel te voorkomen, worden burgers door de overheid geadviseerd voorzichtig om te gaan met kopieën. Onder meer wordt geadviseerd de kopie zodanig te bewerken dat alleen die informatie zichtbaar is die voor de specifieke situatie nodig is. Meer dan de helft van de ondervraagden geeft aan dat in het afgelopen jaar nooit gedaan te hebben. Voor zover mensen wel een kopie bewerken wordt het vaakst het Burgerservicenummer onleesbaar gemaakt (42% van de ondervraagden). Ook geven mensen regelmatig aan op de kopie te hebben vermeld voor welk doel die precies gebruikt mag worden (38% van de ondervraagden).

TABEL 15: Heeft u de kopie bewerkt om misbruik te voorkomen? (n=2.779)

	Nooit gedaan	Wel eens gedaan	Weet niet meer	Totaal
Ik heb op de kopie of scan vermeld voor welk doel die precies gebruikt mag worden	56%	38%	6%	100%
Ik heb het Burgerservicenummer doorgestreept	55%	42%	3%	100%
Ik heb de pasfoto onherkenbaar gemaakt	78%	18%	4%	100%
Ik heb andere gegevens die de vragende partij niet nodig had doorgestreept	58%	37%	5%	100%

Bron: enquête onder bevolking

TABEL 16: Ontwikkeling aantal mensen dat een kopie van het ID-bewijs nooit heeft bewerkt

	% dat aangeeft dit nooit gedaan te hebben		
	2015 (n=2.717)	2017 (n=2.681)	2019 (n=2.779)
Ik heb op de kopie of scan vermeld voor welk doel die precies gebruikt mag worden	66%	59%	56%
Ik heb het Burgerservicenummer doorgestreept	73%	61%	55%
Ik heb de pasfoto onherkenbaar gemaakt	85%	80%	78%
Ik heb andere gegevens die de vragende partij niet nodig had doorgestreept	72%	64%	58%

Bron: enquête onder bevolking

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een app ontwikkeld voor tablet en smartphone waarmee houders van een identiteitsdocument makkelijk een veilige kopie kunnen maken. Met de app is het mogelijk op de kopie identiteitsgegevens door te strepen of weg te laten. Ook voorziet de app in de mogelijkheid aan de kopie een watermerk toe te voegen waar de gebruiker mee kan aangeven ten behoeve van welk doel hij de kopie verstrekt. d.d. 30 november 2019 is de KopieID app 1,18 miljoen keer gedownload.

TABEL 17: Aantal downloads KopieID app	
31 december 2018	923.179
30 november 2019	1.180.698
Toename in de periode januari-november 2019	257.519

Bron: iTunes Connect, Google Play

Van alle mensen die deelname aan de enquête was 17% bekend met de KopieID app, een lichte stijging ten opzichte van 2017.

TABEL 18: Kent u de KopieID app?		
	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Ja	14%	17%
Nee	86%	83%
Totaal	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

TABEL 19: Heeft u de KopieID app wel eens gebruikt?		
	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Ja	7%	10%
Nee	93%	90%
Totaal	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

In plaats van een kopie komt het ook voor dat mensen wordt gevraagd het nummer van hun identiteitsmiddel door te geven. Een derde van de ondervraagden heeft dat wel eens gedaan in het afgelopen jaar.

TABEL 20: Heeft u wel eens het nummer van uw identiteitsbewijs doorgegeven?

	2019 (n=4.994)
Ja	33%
Nee	59%
Weet niet (meer)	8%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

2.4 Risicovol gebruik

Het is niet toegestaan een wettig identiteitsmiddel (paspoort, identiteitskaart, rijbewijs of vreemdelingendocument) ergens achter te laten, bijvoorbeeld als onderpand. Het komt desondanks wel voor. 9% van de ondervraagden heeft in de afgelopen 12 maanden zijn identiteitsbewijs wel eens ergens achter gelaten.

TABEL 21: Heeft u uw identiteitsbewijs wel eens ergens achtergelaten?

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Ja	5%	10%	9%
Nee	95%	90%	91%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

TABEL 22: Waar heeft u uw identiteitsbewijs achtergelaten?

	2019 (n=428)
Hotel/camping	66%
Benzinestation	8%
Winkel	8%
Verhuurbedrijf	6%
Ergens anders	12%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

Met de enquête is ook nagegaan of mensen hun identiteitsbewijs wel eens uitlenen. 2% van de respondenten gaf aan dat wel eens gedaan te hebben (net als twee jaar geleden). Dit percentage ligt waarschijnlijk hoger wanneer respondenten zich realiseerden dat het uitlenen van een identiteitsmiddel om iemand namens hen te laten stemmen bij verkiezingen ook onder 'uitlenen' wordt verstaan. Nadere analyse laat zien dat jongeren (16 t/m 30 jaar) hun identiteitsbewijs vaker uitlenen dan ouderen (55+) (5% tegen 1%). Ook hoger opgeleiden lenen hun identiteitsbewijs vaker uit (3%).

TABEL 23: Heeft u uw identiteitsbewijs wel eens uitgeleend aan iemand?

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Ja	1%	2%	2%
Nee	99%	98%	98%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: enquête onder bevolking

Voor zover mensen hun identiteitsmiddel uitlenen is dat doorgaans aan iemand die men goed kent: aan een gezins- of familielid of aan een vriend of kennis.

TABEL 24: Aan wie heeft u uw identiteitsbewijs uitgeleend?

	2019 (n=96)
Gezins- of familielid	53%
Vriend/kennis	30%
Buur of buurtgenoot	3%
Collega	5%
Klas- /studiegenoot	1%
Iemand anders	8%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

Het vaakst lenen mensen hun identiteitsmiddel uit aan iemand om voor hen te stemmen bij verkiezingen. Andere situaties betreffen registratie in een ziekenhuis, registraties om iets te kopen, of toegang te krijgen tot een gebouw. Ook worden identiteitsbewijzen uitgeleend om een online bestelling af te halen bij een supermarkt of ophaalpunt.

TABEL 25: **Waarom leende u uw identiteitsbewijs uit? (meerdere antwoorden mogelijk)**

	2019 (n=96)
Om namens mij te stemmen	38%
Om toegang te krijgen tot medische zorg	22%
Om diensten af te nemen namens mij (bijvoorbeeld een telefoonabonnement, verzekering, bankrekening te openen, etc.)	23%
Om sigaretten of alcohol te kopen	13%
Om toegang te krijgen tot een gebouw of terrein	11%
Anders	20%

Bron: enquête onder bevolking

2.5 Verlies en diefstal

In 2018 zijn er volgens registraties van de RvIG ruim 59.400 paspoort en ruim 162.900 identiteitskaarten als vermist opgegeven. Het betreft 0,7% van het totale aantal in omloop zijnde paspoorten en 2,8% het totale aantal in omloop zijnde identiteitskaarten. Onder de mensen die aan de enquête hebben deelgenomen liggen deze percentages hoger. Van de bezitters van een paspoort, geeft 1,4% aan deze in de afgelopen 12 maanden wel eens te zijn kwijtgeraakt, al dan niet door diefstal. Voor de bezitters van een identiteitskaart ligt dat percentage op 4,3%.

Een sluitende verklaring voor de verschillen tussen de cijfers van RvIG en de enquête is er niet, al zal in de leeftijdscategorie 16-80 jaar het aantal vermissingen hoger liggen dan in de categorieën 16-min en 80-plus (leeftijdscategorieën die niet in de enquête zijn opgenomen). Wat de enquête in aanvulling op de registratie van RvIG leert, is dat de verhouding tussen kwijtgeraakt en gestolen paspoorten ongeveer 70%-30% is (70% van de als vermist opgegeven paspoorten zijn kwijtgeraakt, 30% is volgens de houder gestolen). Voor de identiteitskaart is deze verhouding 75%-25%. Voor het rijbewijs 67%-33%.

TABEL 26: Bent u in de afgelopen 12 maanden wel eens een identiteitsdocument kwijtgeraakt of is zo'n document van u gestolen?

		2015	2017	2019
Paspoort	Kwijtgeraakt	0,8%	1,9%	1,7%
	Gestolen	0,5%	1,4%	0,7%
Identiteitskaart	Kwijtgeraakt	1,9%	3,8%	3,2%
	Gestolen	0,9%	2,2%	1,1%
Rijbewijs	Kwijtgeraakt	1%	1,4%	1,4%
	Gestolen	0,8%	0,9%	0,7%
Verblijfsdocument	Kwijtgeraakt	2,8%	3,9%	7,2%
	Gestolen	2,8%	2%	3,6%

Bron: enquête onder bevolking

De meeste vermissingen worden snel doorgegeven. 79% doet dat binnen een week. Men doet dat het vaakst bij de gemeente (53%).

TABEL 27: Wanneer heeft u de diefstal of het verlies doorgegeven?

	2019 (n=263)
Binnen 24 uur	42%
Binnen 48 uur	19%
Binnen een week	18%
Binnen een maand	9%
Pas toen ik een nieuw identiteitsbewijs nodig had, na meer dan een maand	6%
Nog niet	6%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

TABEL 28: Waar heeft u de diefstal of het verlies doorgegeven?

	2019 (n=262)
Ik heb de vermissing niet doorgegeven	13%
Gemeente	53%
Politie	29%
Ergens anders	4%
Totaal	100%

Bron: enquête onder bevolking

2.6 Identificatie met behulp van biometrie

Identificatie aan de hand van biometrische gegevens is inmiddels breed ingevoerd. Van de geënquêteerden heeft 44% zich de afgelopen tijd wel eens biometrisch geïdentificeerd. Vier jaar geleden was dat nog 19%. Deze ontwikkeling volgt direct uit de sterke toename van het aantal telefoons en laptops dat ontgrendeld kan worden op basis van vingerafdrukherkenning. Biometrische identificatie betreft in de praktijk daardoor vooralsnog vooral identificatie op basis van een vingerafdruk. Identificatie op basis van automatische gezichtsherkenning is in opkomst. Dit zal de komende jaren sterk toenemen met de uitrol van betaaldiensten die werken op basis van gezichtsherkenning (Apple Pay) en de introductie van de 'self service' passagierscontrole op luchthavens, waarbij ook wordt gewerkt met automatische gezichtsherkenning.

Tabel 29: Heeft u zich de afgelopen tijd wel eens geïdentificeerd m.b.v. biometrische kenmerken? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Vingerafdrukherkenning	11%	20%	33%
Iris-/oogherkenning	2%	3%	5%
Stemherkenning	1%	2%	2%
Automatische gezichtsherkenning	2%	3%	10%
Andere vormen van biometrische herkenning	0%	0%	0%
Geen van bovenstaande	81%	72%	56%

Bron: enquête onder bevolking

TABEL 30: Waarvoor identificeerde u zich met biometrie?
(meerdere antwoorden mogelijk)

	2015 (n=922)	2017 (n=937)	2019 (n=2.023)
Ontgrendelen computer	19%	17%	15%
Ontgrendelen telefoon of tablet	49%	78%	100%
Voor het maken van een vliegreis	12%	11%	20%
Om toegang te krijgen tot een site of app	9%	12%	20%
Om toegang te krijgen tot een kantoor of bedrijventerrein	9%	5%	4%
Anders	13%	8%	4%

Bron: enquête onder bevolking

A woman with dark hair, wearing a light blue button-down shirt, is looking intently at a laptop screen. Her hands are on the keyboard. The background is a dark, muted blue-grey color. The text is overlaid on this background.

3. Identiteitsfraude en -misbruik

Na een gestage toename over de periode 2014 – 2017, lijkt het probleem van identiteitsfraude zich op dit moment te stabiliseren. Afgelopen jaar (2019) gaf 4,1% van de geënquêteerden aan te maken te hebben gehad met iemand die zich ongewenst als hen heeft voorgedaan. Het is een daling ten opzichte van 2017, toen lag dat percentage op 5,7 maar nog altijd hoger dan in 2015 en 2014. Kijkend naar de afzonderlijke vormen, dan blijkt de daling vooral voort te komen uit een afname van misbruik van sociale media accounts met als doel iemand zwart te maken of te pesten.

Samenvatting

Na een gestage toename over de periode 2014 – 2017, lijkt het probleem van identiteitsfraude zich op dit moment te stabiliseren. Afgelopen jaar (2019) gaf 4,1% van de geënquêteerden aan te maken te hebben gehad met iemand die zich ongewenst als hen heeft voorgedaan. Het is een daling ten opzichte van 2017, toen lag dat percentage op 5,7 maar nog altijd hoger dan in 2015 en 2014.

Kijkend naar de afzonderlijke vormen, dan blijkt de daling vooral voort te komen uit een daling van misbruik van sociale media accounts. Ten opzichte van 2017 geven minder mensen aan dat hun sociale media account is gehackt door bekenden/onbekenden die hen wilden zwart maken of pesten. Ten opzichte van twee jaar geleden is verder de aard van identiteitsfraude veranderd.

Onder de mensen die aangeven ermee te maken te hebben gehad zijn er nu meer die aangeven dat hun account bij een webwinkel is misbruikt; zij kregen facturen of werden geconfronteerd met afschrijvingen van aankopen of abonnementen die zij niet hadden gedaan of afgesloten. Ook zijn er meer mensen wiens berichtenservice (zoals WhatsApp) was gehacked waarbij bekenden impertinente betaalverzoeken kregen.

Kwetsbaarheid voor identiteitsfraude blijkt sterk leeftijdsafhankelijk. Jongeren hebben er beduidend meer last van dan ouderen.

Kijkend naar de verschijningsvormen dan onderscheiden zich met name zes typen:

- Online pesten en / of intimidatie via social media waarbij een dader zich voordoet als degene die hij pest/intimideert.
- Oplichting, waarbij een onbekende dader een social media account of berichtenservice (sms) hackt en impertinente betaalverzoeken doet aan bekenden van het slachtoffer
- Misbruik van een webwinkelaccount of bankaccount door bekenden van het slachtoffer
- Hacken van een webwinkelaccount of account van een service provider door onbekenden.
- Hacken van een bankaccount door onbekenden van het slachtoffer
- Verhullen van werkelijke identiteit (bijvoorbeeld om een boete te ontlopen)

In een vijfde van de gevallen leidde de fraude tot financiële schade. Een meerderheid van de ondervraagden is daarvoor uiteindelijk gecompenseerd. Net als in 2015 en 2017 lopen de schadebedragen sterk uiteen. In 2019 bedroeg de schade gemiddeld € 745.

Veertig procent van de ondervraagden ondervond - naast eventuele financiële schade - immateriële hinder. Daarvan geeft twee derde aan dat die hinder (zeer) groot was. Identiteitsfraude blijkt bij de slachtoffers vaak veel onrust en stress te veroorzaken. Vaak omdat de dader onzichtbaar is en men voor het herstel afhankelijk is van derden (zoals een social mediaplatform of webwinkel). Vaak ook omdat het lastig is de fraude recht te zetten. Mensen moeten rekeningen kwijtgescholden krijgen of moeten ervoor zorgen dat hun account wordt hersteld. Verder is er vaak - afhankelijk van het type fraude - sprake van schaamte bij het slachtoffer over berichten die namens hem/haar zijn verspreid of verzoeken die namens hem/haar zijn gedaan.

Gemiddeld kost het het slachtoffer 20 dagen om de fraude te herstellen. Meestal wendt men zich daarbij tot de bank, webwinkel of online platform. Een derde wendt zich tot de politie.

3.1 Omvang van het probleem

Identiteitsfraude is in dit onderzoek gedefinieerd als een situatie waarin iemand zich voordoeft als iemand anders zonder dat hij/zij daar toestemming voor heeft, met als doel daar een wederrechtelijke handeling mee te plegen. Daarmee valt misbruik van identiteitsmiddelen met toestemming van degene wiens identiteit wordt gebruikt erbuiten (bijvoorbeeld wanneer iemand een identiteitsbewijs uitleent aan een minderjarige ten behoeve van de aankoop van alcohol of tabak). Deze monitor behandelt het probleem vanuit een slachtofferperspectief.

Na een periode van gestage jaarlijkse toename, is in 2019 het aantal mensen dat aangeeft te maken te hebben gehad met identiteitsfraude afgenomen. Het percentage ligt dit jaar (2019) op 4,1% twee jaar geleden lag dat op 5,7%.

TABEL 31: **Identiteitsfraude: ‘Heeft iemand, voor zover u weet, zich in de afgelopen 2 jaar (24 maanden) wel eens zonder uw toestemming voor u voorgedaan?’**

	2014 (n=1.987)	2015 (n=4.853)	2017 (n=4.789)	2019 (n=4.994)
Identiteitsfraude (a)	2,1%	3,4%	5,7%	4,1%

a) 2017 met 2015 en 2019 significant

Bron: enquête onder bevolking

Kijkend naar de afzonderlijke vormen, dan blijkt de daling vooral voort te komen uit een daling van misbruik van sociale media accounts. Ten opzichte van 2017 geven minder mensen aan dat hun sociale media account is gehackt door bekenden/onbekenden die hen wilden zwart maken of pesten. Ten opzichte van twee jaar geleden is verder de aard van identiteitsfraude veranderd. Onder de mensen die aangeven ermee te maken te hebben gehad zijn er nu meer die aangeven dat hun account bij een webwinkel is misbruikt; zij kregen facturen of werden geconfronteerd met afschrijvingen van aankopen of abonnementen die zij niet hadden gedaan of afgesloten. Ook zijn er meer mensen wiens sociale media-account (WhatsApp) of berichtenservice (sms) was gehackt waarbij bekenden impertinente betaalverzoeken ontvingen.

TABEL 32: Identiteitsfraude: wat hield de fraude in?

	2017 (n=343)	2019 (n=349)
Misbruik van een account voor de aankoop van een product (webwinkel) af het afnemen van een dienst ((telefoon) abonnement)	30%	36%
Misbruik accounts social media om iemand zwart te maken/pesten)	32%	24%
Misbruik accounts financiële instellingen (banken), inclusief pogingen daartoe	16%	17%
Misbruik sociale media (online berichtenverkeer) om uit naam van slachtoffer geld aan bekenden te vragen)	7%	12%
Misbruik van identiteitsgegevens om een uitkering of toeslag aan te vragen	0%	2%
Om zijn eigen identiteit te verhullen, bijvoorbeeld bij een aanhouding door politie, zwartrijden in het openbaar vervoer of bij een rechtszaak	4%	3%
Overig	10%	6%

Bron: Slachtofferenquête

De geconstateerde algehele daling kan ook een teken zijn dat mensen minder snel aanstoot nemen aan lichtere vormen van identiteitsfraude bijvoorbeeld vormen waarbij geen sprake is van boze opzet en/of vormen waarbij men de ‘dader’ zelf (goed) kent, en daardoor minder snel de vraag over identiteitsfraude bevestigend beantwoorden. In de monitor van 2017 werd al aangegeven dat veel mensen zich weliswaar herkenden in de definitie van identiteitsfraude maar zich niet altijd slachtoffer voelden. In 2017 waren er weliswaar méér mensen die aangaven te maken te hebben gehad met een ongewenste dubbelganger maar mínder mensen die aangaven daar hinder van te hebben ondervonden (zie tabel 40).

Bij het lagere percentage van 4,1% moet verder worden opgemerkt dat het percentage sterk varieert per leeftijdsgroep. Hoe jonger, hoe groter de kans is dat iemand te maken heeft gehad met identiteitsfraude. Binnen de groep 16 tot 30-jarigen geeft 7,2% aan er mee te maken te hebben gehad. In tabel 33 is het slachtofferschap gespecificeerd voor vijf leeftijdscategorieën.

TABEL 33: Identiteitsfraude: slachtofferpercentage per leeftijdscategorie	
	2019 (n=109)
16 - 30 jaar	7,2%
31 - 45 jaar	4,9%
46 - 54 jaar	4,2%
55 - 69 jaar	2,4%
70 plus	1,1%

Bron: Slachtofferenquête

3.2 Verschijningsvormen

Misbruik van identiteit(s)gegevens kent verschillende verschijningsvormen en motieven en kan bij gedupeerden op verschillende manieren leiden tot hinder en/of schade. In tabel 32 zijn 6 vormen onderscheiden. Onderstaande tabel geeft een overzicht van hoe de identiteitsfraude zich uiteindelijk bij de slachtoffers manifesteerde.

TABEL 34: Hoe kwam u erachter dat iemand ander uw identiteit had gebruikt? (meerdere antwoorden mogelijk)	
	2019 (n=438)
Ik kreeg rekeningen of aanmaningen waar ik niets vanaf wist	23%
Er stonden profielen of berichten van mij op sociale media die ik niet zelf had aangemaakt	22%
Er was geld van mijn bankrekening afgeschreven	18%
Ik hoorde van bekenden dat zij vreemde berichten kregen uit mijn naam	16%
Ik kreeg boze berichten van mensen die dachten dat ze door mij waren opgelicht.	12%
Ik werd erop geattendeerd door een instantie	7%
Bericht ontvangen over verdachte inlogpoging gebruikersaccount	6%
Ik kon niet meer inloggen	3%
Mijn gegevens bij de overheid of een officiële instantie bleken opeens gewijzigd te zijn	2%
Mij werden diensten (zoals een uitkering of pensioen) geweigerd, terwijl ik daar wel recht op had	2%
Gegevens bij webshop /bedrijf waren gewijzigd	1%
Op een andere manier	10%

Bron: slachtofferenquête

Tien procent van de ondervraagden maakte geen keuze voor één van de gegeven antwoordopties maar gaf aan op een andere manier erachter te zijn gekomen te maken te hebben iemand die zich voor hen had uitgegeven. Ter illustratie geven we hier enkele voorbeelden van hoe mensen beschreven erachter te zijn gekomen:

- ‘Ik ontving berichten via email.’
- ‘Iemand kreeg het verzoek geld op mijn bankrekening te storten.’
- ‘Ik kreeg via de mail een bevestiging van een afspraak die ik niet had gemaakt.’
- ‘Ik kreeg een jaaropgaaf en ook een e-mail waarin ik te horen kreeg, dat ik geld terug gekregen had.’
- ‘Ik kreeg e-mail berichten van mijzelf.’
- ‘Ik ontdekte het toen ik inlogde op de site van mijn zorgverzekeraar.’
- ‘Ik kreeg een uitnodigingen van de bank om een hypotheekaanvraag te bespreken.’
- ‘Ik ontving een aangetekende brief.’
- ‘Mijn airmiles punten waren weg.’
- ‘Opeens kreeg ik een email dat een document was opgevraagd zonder mijn weet ervan.’

Naar aanleiding van de bevinding twee jaar geleden dat slachtoffers regelmatig aangaven de dader te kennen, is dit jaar nagegaan of men weet wie de dader is. 27% van de slachtoffers geeft aan de dader te kennen. Vaak betreft het de (ex-)partner, gevolgd door een gezins- of

familielid, vriend of kennis. Het percentage ‘iemand anders’ is relatief hoog. De personen die hieronder vallen zijn onbekenden of kennissen die het slachtoffer via-via kent.

TABEL 35: Kent u de persoon die zich voor u heeft voorgedaan?

2019 (n=438)	
Ja	27%
Nee	73%
Totaal	100%

Bron: Slachtofferenquête

TABEL 36: Wie was deze persoon?

2019 (n=102)	
(ex) Partner	29%
Gezins- of familielid (niet zijnde een (ex) partner)	22%
Vriend of kennis	21%
Buur of buurtgenoot	5%
Collega	5%
Klas- of studiegenoot	5%
Iemand anders	13%
Totaal	100%

Bron: Slachtofferenquête

Kijkend naar hoe slachtoffers de fraude beschrijven en de fraude zich bij hen manifesteerde, dan komen in de verscheidenheid steeds drie elementen terug. Voor vrijwel elke vorm van identiteitsfraude geldt dat:

- Er een gemotiveerde dader is: dat wil zeggen dat er de fraude bewust werd gepleegd. Op basis van de slachtofferenquête onderscheiden we twee typen van daders: bekenden van degene wiens identiteit werd misbruikt en onbekenden van degene wiens identiteit werd misbruikt.
- De fraude altijd wordt gepleegd door misbruik te maken van een identiteitsmiddel. Tussen dader en slachtoffer staat altijd een identiteitsmiddel. Het gaat met name om online identiteitsmiddelen: social media accounts, accounts van webwinkels of services providers (zoals telecombedrijven), en online bankaccounts. In aanzienlijk mindere mate worden fysieke middelen misbruikt zoals paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen. 5% van de slachtoffers geeft aan dat een fysiek identiteitsmiddel is misbruikt.
- Het doel van de dader was altijd onrechtmatig. Er zijn met name drie onrechtmatige doelen te onderscheiden: 1) iemand pesten of intimideren; 2) financieel voordeel behalen, en; 3) het verhullen van een werkelijke identiteit.

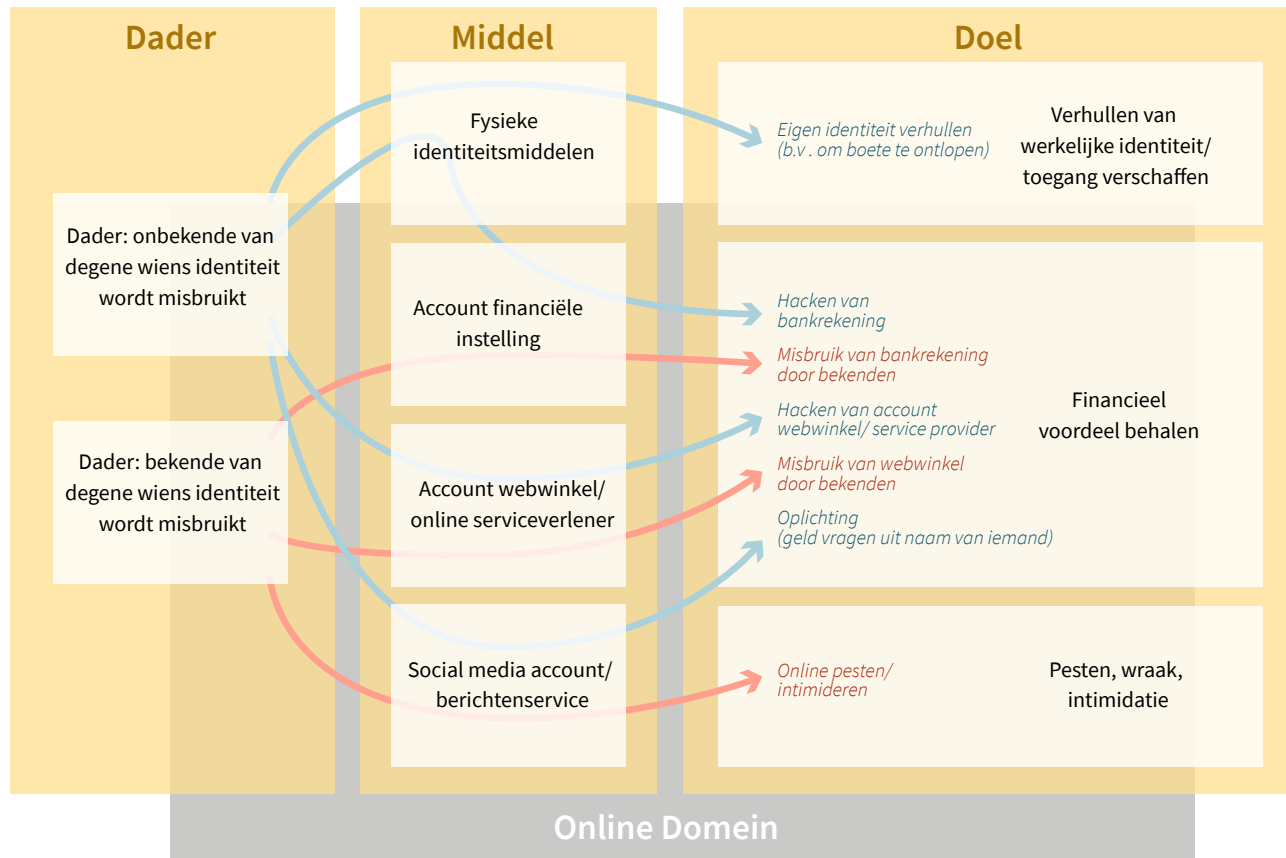
De combinaties die op basis van bovengenoemde kenmerken kunnen worden gemaakt, zijn talrijk. Dat beeld komt ook in de open antwoorden van de respondenten naar voren. De ene respondent had last van een ex die nog steeds toegang bleek te hebben tot een bankrekening. De ander had last van een onbekende die uit haar naam WhatsApp berichten stuurde naar bekenden met het verzoek om geld. Weer een ander gaf aan slachtoffer te zijn geworden van phishing en nog steeds niet te weten wie daarachter zat.

In de talrijke mogelijkheden waarmee identiteitsfraude zich kan voordoen, onderscheiden zich zes 'typische' vormen die vaker voorkomen:

- Online pesten en / of intimidatie via social media
- -Oplichting, waarbij onbekenden een social media account of berichtenservice (sms) hacken en impertinente betaalverzoeken doen aan bekenden van het slachtoffer
- Misbruik van een webwinkelaccount of bankaccount door bekenden van het slachtoffer. Regelmatig wordt verwezen naar ex-partners
- Hacken van een webwinkelaccount of account van een service provider (telecomaanbieder) door onbekenden.
- Hacken van een bankaccount door onbekenden van het slachtoffer
- Verhullen van werkelijke identiteit (bijvoorbeeld om een boete te ontlopen)

In onderstaande figuur is schematisch weergegeven hoe deze zes typen zich van elkaar onderscheiden op basis van de drie elementen: dader, middel en doel.

FIGUUR 2: **Identiteitsfraude: dader, middel, doel**

In de antwoorden die de geënquêteerden hebben gegeven, wordt regelmatig het begrip ‘hacken’ gebruikt. Regelmatig is onduidelijk of dat terecht is, met name bij respondenten die aangeven de dader te kennen als ex partner. In meerdere gevallen lijkt het alsof de dader via het slachtoffer beschikte over de inloggegevens van het social media-account dan wel de webwinkel of bankrekening.

3.3 Schade en hinder

Financiële schade

Ongeveer een vijfde van alle personen die aangeven te maken te hebben gehad met iemand die zich voor hen uitgaf, geeft aan daar financiële schade van te hebben ondervonden. Dit beeld is over de afgelopen vier jaar redelijke constant. Tabel 37 geeft een overzicht.

	2015 (n=552)	2017 (n=460)	2019 (n=438)
Ja	19%	23%	21%
Nee	79%	75%	78%
Geen antwoord	2%	2%	1%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: Slachtofferenquête

Voor de personen die financiële schade hebben geleden, ligt het schadebedrag gemiddeld op € 745. Hierbij moet worden opgemerkt dat de spreiding rond dit gemiddelde erg groot is: de schadebedragen die door de geënquêteerden worden genoemd lopen sterk uiteen. Dat was ook het geval bij de enquêtes van 2015 en 2017, waar de gemiddelde schadebedragen respectievelijk € 535 en € 842 waren. Vanwege de grote

spreading zijn de gevonden verschillen tussen de jaren niet significant. Dat wil zeggen dat de gevonden verschillen op toeval kunnen berusten.

	2015 (n=104)	2017 (n=92)	2019 (n=81)
Gemiddeld schadebedrag	€ 535	€ 842	€ 745
Minder dan € 25	6%	3%	5%
€ 25 - € 50	4%	9%	5%
€ 50 - € 100	17%	15%	14%
€ 100 - € 250	14%	24%	19%
€ 250 - € 500	20%	19%	19%
€ 500 - € 1.000	16%	9%	19%
€ 1.000 - € 1.500	12%	2%	5%
€ 1.500 - € 2.500	3%	5%	5%
€ 2.500 - € 10.000	6%	11%	6%
meer dan € 10.000	2%	3%	5%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: Slachtofferenquête

Voor zover mensen financieel zijn benadeeld, zijn zij daarvoor meestal uiteindelijk gecompenseerd. Afhankelijk van de omstandigheden gebeurde dit door de bank (in geval van onrechtmatige overschrijvingen) of de webwinkel (in geval van facturen van onbestelde en onbezorgde producten). In geval van onrechtmatige overschrijvingen is 73% daarvoor geheel of gedeeltelijke gecompenseerd. In het geval van onbestelde en onbezorgde producten werd 56% geheel of (gedeeltelijk) gecompenseerd (door webwinkel of creditcardmaatschappij).

TABEL 39: **Aard van de schade en compensatie**

	n=92	Is de schade gecompenseerd?			
		ja	nee	gedeeltelijk	weet niet
Er is geld van mij gestolen	28%	54%	27%	19%	0%
Ik heb moeten betalen voor producten of diensten die ik niet heb besteld of afgenomen	52%	37%	40%	19%	4%
Kosten voor juridische bijstand	12%	18%	54%	18%	9%
Aanschaf van een nieuw identiteitsbewijs	12%	27%	73%	0%	0%
Overig: telefoonkosten, postzegels, etc.	15%	7%	71%	21%	0%

Bron: Slachtofferenquête

Immateriële hinder

Veertig procent van de personen die te maken hadden met identiteitsfraude heeft daar – naast eventuele financiële schade – immateriële hinder van ondervonden. Daarvan geeft twee derde aan dat die hinder (zeer) groot was.

TABEL 40: Heeft u (naast eventuele financiële schade) nog op andere wijze hinder gehad van de fraude (bijvoorbeeld emotionele problemen, praktische problemen, etc.)?

	2015 (n=552)	2017 (n=460)	2019 (n=438)
Ja	32%	31%	40%
Nee	65%	67%	58%
Geen antwoord	3%	2%	1%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: Slachtofferenquête

Uit de toelichting die mensen in de enquête geven, blijkt dat identiteitsfraude vooral grote impact kan hebben in het geval de dader onbekend is gebleven. Door onduidelijkheid over de dader (en soms ook zijn motieven) weten betrokkenen – zelfs na eventuele compensatie – niet goed waar zij aan toe zijn. Een respondent merkt op: ‘ik heb op verschillende plekken van alles veranderd, ik weet alleen nog steeds niet of dat voldoende is’. Vaak ook wordt aangegeven dat men nooit meer

helemaal zeker is of het veilig is om via een website iets te kopen en of het wel veilig is om financiën online te regelen.

Een andere vormen van hinder die regelmatig wordt genoemd is gezichtsverlies. Meerdere mensen kregen boze telefoontjes van vrienden/bekenden die berichten met impertinente betalingsverzoeken hadden ontvangen. ‘Ik vind het heel vervelend dat er iemand is ingetrapt en dat die 350 euro armer is geworden. Er was een verhaal opgehangen dat mijn echtgenoot even geld nodig had om iets voor mij te kopen maar dat hij zelf even niet bij zijn bankrekening kon. Jammer dat mensen door zo’n verhaal zomaar even geld storten zonder na te denken of mij te bellen al was het ‘s nachts na 12 uur.’ Soms ook was er schaamte wanneer er uit hun naam berichten met seksuele toespelingen waren verstuurd. Uit meerdere antwoorden blijkt een bijzonder groot ongemak voort te komen uit het gegeven dat men geen grip heeft op een account en afhankelijk is van een provider. ‘Ik ben vooral onzeker, doordat anderen mijn profiel gebruiken heb ik geen idee wat daarmee de wereld rondgaat.’

Tevens geven veel mensen aan dat zij de nodige moeite hebben moeten doen om zaken recht te zetten en daarbij ook last hadden van stress. Bijvoorbeeld de respondent die na ongewenste rekeningen en betalingsherinneringen in een incassoprocedure terecht kwam. Ook wordt regelmatig verwezen naar de moeite die het kost en een account te ‘resetten’ of om van een zwarte lijst af te komen.

3.4 Ontvangen hulp

Mensen wier identiteit/account wordt misbruikt, wenden zich in eerste instantie tot de beheerder van hun account c.q. bank, provider en/of webwinkel. Een derde wendt zich (daarnaast) tot de politie.

TABEL 41: Met welke instantie(s) heeft u contact gezocht (meerdere antwoorden mogelijk)

	2019 (n=250)
Bank of creditcardmaatschappij	36%
Politie	32%
Bedrijf waar men zich voor mij heeft uitgegeven	24%
Provider van social media en/of e-mail	23%
Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en fouten (CMI)	12%
Fraudehelpdesk	10%
Internetprovider	10%
Gemeente	5%
Zorgaanbieder	3%
Anders	6%

Bron: Slachtofferenquête

Net als voorgaande edities van de monitor is de tevredenheid over de hulp die wordt geboden door banken het grootst. Het optreden van banken wordt gemiddeld beoordeeld met het rapportcijfer 8,4, dat is vergelijkbaar met de uitkomsten van 2015 en 2017. Het positieve oordeel zal samenhangen met het gegeven dat mensen die geconfronteerd worden met identiteitsfraude via hun bank, meestal gecompenseerd worden. Regelmatig ontdekken banken onrechtmatigheden zelfs eerder dan de rekeninghouder zelf.

TABEL 42: Hoe beoordeelt u de wijze waarop u bent geholpen? (1 'zeer slecht'...10 'uitmuntend')

	Gemiddelde score op een schaal van 1 t/m 10	
Bank	8,4	(n=80)
Politie	6,5	(n=81)
Provider (internet, social media)	7,0	(n=42)
Centraal Meldpunt Fraude en Fouten (CMI)	7,0	(n=27)
Fraudehelpdesk	7,2	(n=24)

Bron: slachtofferenquête

Kijkend naar het deel van de ondervraagden waarbij inmiddels het probleem van de identiteitsfraude is opgelost, dan blijkt dat er gemiddeld 19 dagen over heen zijn gegaan. Dat gemiddelde lag in 2017 op 20 dagen en in 2015 op 31 dagen.

TABEL 43: Binnen welke termijn was het probleem opgelost?

	2019 (n=318)
Binnen een dag	23%
Binnen een week	33%
Binnen een maand	31%
Binnen een half jaar	12%
Langer dan een half jaar	1%
Totaal	100%

Bron: Slachtofferenquête

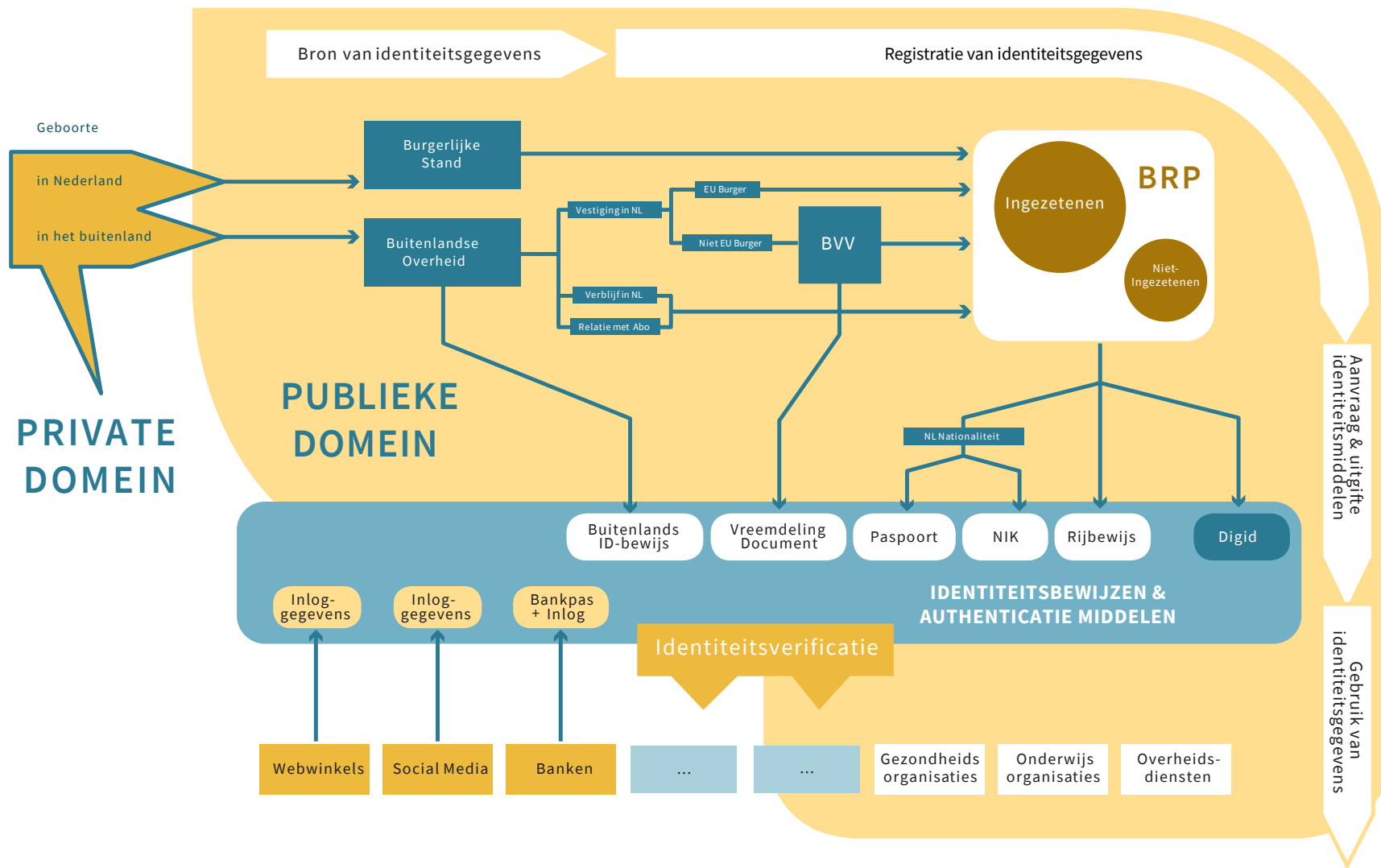

4. Kengetallen uit het stelsel

Er zijn verschillende partijen binnen en buiten het Nederlandse identiteitsstelsel die registraties bijhouden over bezit, gebruik en misbruik van identiteitsmiddelen. In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van gegevens van RvIG, RDW, Koninklijke Marechaussee, Logius, Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten, Fraudehelpdesk en het CBS.

4.1 Inleiding

FIGUUR 3: **Overzicht stelsel**

4.2 Bezit en gebruik

Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG)

Als beheerder van de Basisregistratie Personen en het stelsel van reisdocumenten, vormt de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) het hart van het Nederlandse identiteitsstelsel. RvIG is ook verantwoordelijk voor het beheer en de uitgifte van Burgerservicenummers aan gemeenten en het beheer van persoonsgegevens van personen in

Caribisch Nederland. Tevens valt het Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten onder RvIG. Dit meldpunt is een helpdesk voor mensen die slachtoffer zijn geworden van identiteitsfraude en voor mensen wier gegevens verkeerd staan geregistreerd. Cijfers daarover zijn opgenomen in paragraaf 4.3.

TABEL 45: Aantal paspoorten en identiteitskaarten in omloop (x 1.000.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paspoorten	10,1	10,1	10,2	8,7	8,8	8,4	8,0
Identiteitskaarten	7,8	7,8	8,0	7,2	7,1	6,4	5,9

Bron: RvIG, 2019

TABEL 46: Uitgegeven paspoorten en identiteitskaarten (x 1.000.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal uitgegeven paspoorten	2,3	2,0	2,1	2,0	2,1	2,4	2,1
Aantal uitgegeven identiteitskaarten	1,7	1,2	1,4	1,6	1,8	1,8	1,4

Bron: RvIG, 2019

TABEL 47: Vermissingen (x 1.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal paspoorten gestolen/vermist	49,2	48,6	54,6	54,9	58,8	62,7	59,4
Aantal identiteitskaarten gestolen/vermist	129,9	135,0	148,1	148,3	152,9	157,4	162,9
Aantal personen met 3 of meer vermissingen van paspoorten en/of identiteitskaarten	-	8,0	8,1	12,9	13,6	14,7	10,5

Bron: RvIG, 2019

RDW

De RDW is een zelfstandig bestuursorgaan dat de registratie van gemotoriseerde voertuigen en rijbewijzen in Nederland verzorgt. In die hoedanigheid heeft zij overzicht van het aantal in omloop zijnde en aantal uitgegeven rijbewijzen.

TABEL 48: Aantal rijbewijzen (x 1.000.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal nieuwe rijbewijzen	1,2	1,0	1,2	1,2	1,5	1,9	1,9
Aantal rijbewijzen in omloop	10,9	11,1	11,6	11,6	11,8	11,7	11,9

Bron: RDW 2019

TABEL 49: Omwisselingen en departementale uitgiften (x 1.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal omwisselingen binnen de EU/EVA	10,6	11,6	15,0	15,1	16,3	17,3	17,8
Aantal omwisselingen buiten de EU/EVA	5,8	5,9	6,6	7,3	8,3	9,2	11,4
Aantal departementale uitgiften van rijbewijzen	4,5	4,0	4,1	4,1	5,1	7,4	8,2

Bron: RDW, 2019

TABEL 50: Verlies, diefstal, vervalsingen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal verlies / diefstal (x 1.000)	10,2	10,1	10,2	10,7	11,0	11,3	11,7
Valse/vervalste rijbewijzen	-	-	-	-	-	54	57

Bron: RDW, 2019

Logius

Logius is onderdeel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en faciliteert rijksbreed de ontwikkeling van digitale diensten. Zelf omschrijft zij haar dienstverlening als ‘het verbinden van overheid, burgers en bedrijven’. Belangrijke diensten betreffen het beheer van DigiD,

MijnOverheid en Digipoort. In het kader van de Monitor Identiteit zijn vooral de activiteiten met betrekking tot DigiD relevant. Ontwikkelingen daarover worden al enige jaren gevolgd door ICTU (in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken) met de Monitor Generieke Digitale Infrastructuur.

Tabel 51: DigiD accounts (x 1.000.000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal actieve DigiD's	11,0	11,8	12,7	13,5	13,5	13,8
Aantal accounts op Basis	-	-	5,6	5,5	5,0	4,1
Aantal accounts op Midden	-	-	7,1	8,0	8,5	9,7
Aantal accounts op Substantieel	-	-	-	-	-	0,02

Bron: Monitor Generieke Digitale Infrastructuur, 2018

TABEL 52: Aantal aangesloten organisaties

	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal aantal aangesloten organisaties	526	551	570	623	647
Totaal aantal aangesloten webdiensten		717	771	871	945

Bron: Monitor Generieke Digitale Infrastructuur, 2018

Tabel 53: Gebruik DigiD (x 1.000.000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal aantal authenticaties	117,0	158,3	206,0	258,5	280,2	308,0
Aantal authenticaties op Basis	-	-	184,8	231,3	251,5	260,1
Aantal authenticaties op Midden	-	-	21,2	27,1	28,7	36,8
Aantal authenticaties op Midden(app)	-	-	-	-	2,6	10,9

Bron: Monitor Generieke Digitale Infrastructuur, 2018

4.3 Identiteitsfraude en -fouten

Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten

Binnen RvIG bestaat het Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten. Dit meldpunt bestaat ten behoeve van burgers die zorgen hebben over de registratie van hun persoonsgegevens of aanwijzingen hebben dat zij slachtoffer zijn geworden van identiteitsfraude. Het CMI heeft in de eerste plaats een registratie- en adviesfunctie. Door meldingen en vragen te registreren houdt zij zicht op de kwaliteit van onderdelen van het stelsel

en volgt zij ontwikkelingen met betrekking tot fraude. Verder geeft het CMI tips om fraude te voorkomen en adviseert zij slachtoffers. Indien nodig schakelt het CMI andere organisaties in zoals Belastingdienst, politie of RDW. Er worden door deze instanties ook regelmatig burgers doorverwezen naar het CMI. Het aantal meldingen dat het CMI ontvangt is gestegen van 163 in 2010 tot 4.192 in 2019. Tabel 54 geeft een overzicht, in tabel 55 en tabel 56 zijn de meldingen nader gespecificeerd.

TABEL 54: Aantal meldingen bij het Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten (CMI)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Meldingen van ID-fraude	152	209	266	583	793	769	1.677	2.915	3.249	4.142
Meldingen van fouten	11	13	25	34	51	36	47	50	58	50

Bron: Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten, 2019

TABEL 55: Meldingen en vragen bij het Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten (CMI)

	2016	2017	2018	2019
Melding van fraude	86%	93%	95%	97%
Vraag over fraude	11%	5%	3%	2%
Melding van fout	2%	2%	2%	1%
Vraag over fout	1%	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Bron: Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten, 2019

TABEL 56: Meldingen uitgesplitst naar middel dat is misbruikt

	2016	2017	2018	2019
BSN	4%	2%	1%	1%
DigiD	4%	2%	4%	2%
Gestolen gegevens	1%	0%	0%	0%
ID-bewijs gestolen en vermist	6%	4%	3%	3%
Kopie van identiteitsbewijs	40%	41%	45%	43%
Mailadres	7%	4%	3%	3%
Openbare gegevens	26%	23%	22%	23%
Overige	5%	5%	3%	3%
Bankpas	2%	3%	3%	2%
Creditcard	2%	2%	2%	1%
Onbekend	4%	2%	2%	2%
Foto	-	4%	5%	7%
Account gehackt	-	7%	7%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Bron: Centraal Meldpunt Identiteitsfraude en -fouten, 2019

Fraudehelpdesk

Sinds 2011 bestaat de Fraudehelpdesk. Fraudehelpdesk is een privaat initiatief dat financieel wordt ondersteund door het ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De organisatie is een loket voor particulieren en bedrijven die slachtoffer zijn geworden van fraude. Zij adviseert slachtoffers en verwijst hen eventueel door naar partnerorganisaties als Slachtofferhulp

Nederland, de politie of het CMI. Daarnaast houdt zij zich bezig met publieksvoorlichting en advisering aan onder meer het Ministerie van Justitie. De vormen van fraude ten aanzien waarvan Fraudehelpdesk hulp biedt en adviseert, zijn divers en lopen uiteen van hacking, acquisitiefraude tot aan datingfraude. Ten behoeve van voorliggende monitor heeft Fraudehelpdesk gegevens verstrekt over aantallen meldingen van identiteitsfraude

TABEL 57: ID-fraude geregistreerd door Fraudehelpdesk in 2019

	Meldingen	Slachtoffers	Schadebedrag
ID-fraude natuurlijke personen (volgens maandrapportage)	2.668	387	€ 1.436.957
Waarvan:			
Whatsapp hulpvraag bekende	2.058	271	€ 821.289
Whatsapp vraag naar verificatiecode	81	16	€ 66.733

Bron: Fraudehelpdesk, 2020

TABEL 58: ID-fraude geregistreerd door Fraudehelpdesk in 2019

	Meldingen	Slachtoffers	Schadebedrag
Marktplaats: betalen zonder geleverd te krijgen	817	731	€ 220.020

Bron: Fraudehelpdesk, 2020

TABEL 59: Bitcoin/beleggingsadvertenties met misbruik identiteit van bekende Nederlanders

	2017	2018	2019
Meldingen	4	46	419
Slachtoffers	4	39	332
Schadebedrag	27.119	776.642	2.916.555

Bron: Fraudehelpdesk, 2020

Centraal Bureau voor de Statistiek

Het CBS voert jaarlijks de Veiligheidsmonitor uit, een bevolkingsonderzoek waarbij mensen wordt gevraagd naar hun ervaringen met uiteenlopende vormen van criminaliteit. In de loop der jaren is binnen dit onderzoek meer aandacht besteed aan digitale criminaliteit. Naast uiteenlopende vormen van digitale oplichting en ongewenste omgangsvormen op het internet, schaaft CBS ook identiteitsfraude onder digitale criminaliteit. Vorig jaar (2018) kwam CBS voor het eerst met een eigenstandige publicatie over digitale veiligheid en criminaliteit¹³. Tabel 60 geeft een overzicht van de prevalentie van de verschillende vormen van digitale criminaliteit waaronder identiteitsfraude.

TABEL 60: Slachtofferschap van digitale criminaliteit als percentage van alle internetgebruikers (in%)

	2018
Hacken	1,8%
Vermogensdelict	4,6%
Interpersoonlijk incident, niet seksueel	1,4%
Interpersoonlijk incident, seksueel	0,7%
Identiteitsfraude zonder schade	2,0%
Totaal	8,5%

Bron: CBS, *Digitale Veiligheid & Criminaliteit 2018*

De cijfers van CBS zijn lastig te vergelijken met die van de Monitor Identiteit. Het begrip digitale criminaliteit dat door CBS wordt gehanteerd is aanmerkelijk breder dan het begrip identiteitsfraude dat binnen de Monitor Identiteit wordt gehanteerd. Het CBS-begrip 'identiteitsfraude zonder schade' is daarentegen weer veel enger. Dit enge begrip omvat onder andere: poging om geld van een bankrekening te halen, poging om een aankoop te doen of een abonnement af te sluiten en het plegen van een misdrijf op naam van iemand anders.

TABEL 61: Identiteitsfraude zonder financiële schade, gevolgen voor het slachtoffer (in%)

	Poging tot verkrijgen van lening, abonnement, goederen of diensten op naam van het slachtoffer	Overige identiteitsfraude (aanvraag zorgvergoeding, plegen misdrijven op naam)
Emotionele gevolgen	35,5%	33,6%
Blijft eraan denken	11,8%	9,9%
Erg boos	30,4%	27,8%
Sliep slechter	7,4%	10,1%
Minder vertrouwen in de digitale veiligheid	40,1%	44,7%
Minder vertrouwen in de eigen digitale vaardigheid	11,6%	18,2%
Bang dat het vaker zal gebeuren	34,7%	27,2%

Bron: CBS Digitale Veiligheid & Criminaliteit 2018

Koninklijke Marechaussee, ECID

Het Expertisecentrum Identiteitsfraude & Documenten (ECID) is een landelijk aanspreekpunt voor (vermoedens) van identiteitsfraude. ECID is onderdeel van de Koninklijke Marechaussee en bedient naast de eigen organisatie ook andere publieke en private instanties met vragen over identiteit en identiteitsdocumenten. Zij ondersteunt onder andere politie, bedrijven, belastingdienst, gemeenten, en IND. ECID rapporteert jaarlijks over haar bevindingen in een statistisch jaaroverzicht¹⁴. Zij maakt daarbij onderscheid tussen fraude die zij constateerde aan de grens en gevallen van fraude die via andere partijen bij de helpdesk zijn binnengekomen.

TABEL 62: Geconstateerde fraude met Nederlandse documenten aan de grens

	2014	2015	2016	2017	2018
Segment lucht	27	28	15	31	32
Segment land	6	9	13	10	5
Segment maritiem	1	3	2	0	0
Totaal	34	40	30	41	37

Bron: Koninklijke Marechaussee, ECID 2019

¹⁴ Koninklijke Marechaussee, Statistisch Jaaroverzicht Documentfraude, maart 2019.

TABEL 63: Geconstateerde fraude met documenten aangemeld door externe partijen

	2017	2018
Politie	399	425
Bedrijf (overig)	145	277
KMar	231	272
Overheid (overig)	76	89
Financiële instelling	42	66
Anders	73	46
Gemeente	33	44
Telecomprovider	25	21
Belastingdienst/douane	24	20
Totaal	1.048	1.260

Bron: Koninklijke Marechaussee, ECID 2019

TABEL 64: Geconstateerde fraude met documenten aangemeld door externe partijen, uitgesplitst naar type document (2018)

	Fysieke documenten	Kopieën van documenten	Totaal
Paspoort	35	66	101
Identiteitskaart	23	73	96
Rijbewijs	8	16	24
Verblijfsvergunning	4	16	20
Paspoort-vreemdelingen	1	0	1
Paspoort-vluchtelingen	3	1	4
Visum	0	3	3
Overige documenten	15	2	17

Bron: Koninklijke Marechaussee, ECID 2019

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording

De resultaten die zijn gegeven in hoofdstuk 2 en 3 hebben betrekking op dat deel van de bevolking dat ouder is dan 16 en jonger dan 80 jaar. De resultaten van hoofdstuk 2 zijn gebaseerd op een enquête die online is uitgevoerd onder 4.994 mensen die deelnemen aan het panel van veldwerkbureau Panelclix. Dit panel wordt voortdurend gecontroleerd op representativiteit, onder andere op basis van leeftijd, geslacht en opleidingsniveau.

Tabel 65: Representativiteit - geslacht		
	Samenstelling Nederlandse bevolking 16-80 jaar	Samenstelling netto-respons groep
Man	49,7%	48,0%
Vrouw	50,3%	52,0%
Totaal	100%	100%

Tabel 66: Representativiteit - leeftijd		
Leeftijd	Samenstelling Nederlandse bevolking 16-80 jaar	Samenstelling netto-respons groep
16 t/m 20	6,0%	4,5%
21 t/m 30	15,5%	12,8%
31 t/m 40	14,8%	16,7%
41 t/m 50	16,5%	17,0%
51 t/m 60	17,8%	18,8%
61 t/m 70	14,9%	19,7%
70 plus	14,5%	10,5%
Totaal	100%	100%

TABEL 67: Representativiteit - opleiding

Opleiding	Samenstelling Nederlandse bevolking 16-80 jaar	Samenstelling netto-respons groep
Geen onderwijs / basisonderwijs/ cursus inburgering / cursus Nederlandse taal	24,9%	2,6%
LBO / VBO / VMBO (kader- of beroepsgerichte leerweg) / MBO 1 (assistentenopleiding)	11,1%	15,9%
MAVO / overgegaan naar de 4e klas HAVO of VWO / ULO / MULO / VMBO (theoretische of gemengde leerweg) / voortgezet speciaal	6,6%	12,2%
MBO 2, 3, 4 (basisberoeps-, vak-, middenkader- of specialistenopleiding) of MBO oude structuur (vóór 1998)	26,9%	31,1%
HAVO of VWO (met diploma afgerond) / HBS / MMS / HBO propedeuse of WO propedeuse	7,6%	12,2%
HBO (behalve HBO-master) / WO-kandidaats of WO-bachelor	14,6%	18,5%
WO-doctoraal of WO-master of HBO-master / postdoctoraal onderwijs	8,3%	7,5%
Totaal	100%	100%

Ten aanzien van de representativiteit van het geraadpleegde panel gelden twee belangrijke beperkingen. Deze zijn met name af te leiden uit tabel 67:

- In de eerste plaats zijn Nederlanders met beperkte digivaardigheid en/of een beperkt computer-/internetgebruik niet in het panel vertegenwoordigd
- Verder is er een sterke ondervertegenwoordiging van mensen die de Nederlandse taal niet of beperkt machtig zijn.

Bijlage 2: In welke situaties identificeren mensen zich op welke manier?

	% van alle ondervraagden dat aangeeft dit gedaan te hebben in de afgelopen 12 maanden	% dat zich daarbij heeft geïdentificeerd	% dat aangeeft daarbij een kopie te hebben overhandigd of opgestuurd	% dat zich daarbij online/per mail identificeerde	meest gebruikte ID middel
Werk en opleiding					
een nieuwe werkgever gekregen	15%	80%	87%	26%	NIK & paspoort
ingeschreven bij een uitzendbureau	6%	67%	74%	29%	NIK
ingeschreven voor een opleiding	7%	62%	60%	52%	NIK
bezoek gebracht aan het UWV	7%	72%	28%	14%	NIK
Financiën					
een bankrekening geopend	12%	76%	77%	45%	paspoort
een hypotheek, lening, krediet of credit card afgesloten	9%	78%	85%	44%	paspoort
een zorgverzekering afgesloten	10%	42%	31%	81%	paspoort
cryptovaluta aangeschaft	2%	50%	80%	80%	paspoort
beleggingsrekening geopend	4%	70%	80%	80%	paspoort
zaken geregeld bij de notaris	7%	84%	75%	11%	paspoort
Gezondheid					
geregistreerd bij een ziekenhuis/zorginstelling/ dokter/ therapeut	30%	75%	26%	9%	NIK
geregistreerd bij een vereniging/sportschool	8%	49%	46%	11%	NIK
Wonen					
verhuisd naar een andere huurwoning	5%	74%	76%	24%	NIK
gebruik gemaakt van een makelaar	6%	65%	84%	19%	paspoort
Kopen en verkopen					
producten gekocht bij een webwinkel	45%	12%			NIK
iets gekocht of verkocht op een online marktplaats	23%	7%	49%	49%	NIK
pakje in ontvangst genomen bij een afhaalpunt/postkantoor	42%	63%			NIK
aangetekende brief ontvangen	6%	56%			NIK
alcohol of sigaretten gekocht	4%	76%			NIK
telefoonabonnement afgesloten	19%	62%	61%	37%	NIK
Reis en verblijf					
vliegreis gemaakt	39%	98%			paspoort
internationale reis per trein, boot of bus gemaakt	9%	59%	24%		paspoort
auto gehuurd	10%	79%	47%	7%	paspoort
in een hotel, pension, camping of particuliere huurwoning overnacht	39%	62%	33%	4%	paspoort
iets anders dan een auto of woning gehuurd, zoals gereedschap, een fiets, skies, etc.	4%	58%	17%	6%	paspoort
Zaken met de overheid					
gestemd bij de laatste Provinciale Staten verkiezingen en Waterschapsverkiezingen (20 maart 2019)	48%				NIK
een geboorte, overlijden of voorgenomen huwelijk of partnerschap aangegeven	4%				paspoort
een identiteitsbewijs aangevraagd (paspoort, Nederlandse NIK, rijbewijs, verblijfsdocument)	12%				
een toeslag of studiefinanciering aangevraagd	5%	63%	23%	87%	NIK
ingeschreven bij de Kamer van Koophandel	1%	90%			NIK & paspoort
aangifte gedaan bij de politie	5%	69%	33%	31%	NIK
aangehouden door de politie of een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (conducteur, parkeercontroleur, etc)	2%	75%			NIK
ongeval/ aanrijding in het verkeer gehad	3%	56%			
bezoek gebracht aan een overheidsinstelling	6%	71%			
bezoek gebracht aan het Juridisch Loket	2%	52%	67%	8%	NIK
betrokken geweest bij een rechtszaak	1%	65%	60%		paspoort
gestemd bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement (23 mei 2019)	45%				NIK
een subsidie, vergunning of ontheffing aangevraagd	2%	68%	46%	55%	NIK

Colofon

De Monitor Identiteit wordt uitgevoerd in opdracht van het

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Auteurs:

Guido Brummelkamp, Ruud Hoevenagel, Auke Witkamp

Met medewerking van Panteia

februari 2020

Grafisch ontwerp: Streeff.nl

Beeld:

P. 1&2: Lukenn Sabellano

P. 4: Lukas Blaskevicius

P. 39: Icons 8

Overige: Mediatheek Rijksoverheid

